

2011 m. rugsėjo 2 d., penktadienis

Nr. 26 (948)-30 (952) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

2

„Flamentango“ vasarai besibaigiant

3

„Naujojo cirko savaitgalis“

4

Pokalbis su Agnieszka Holland

6

Algimantas Švėgžda: „Esu gamtos dalis“

8

Remigijaus Treigio fotoestetika

9

Nauji filmai: „Džeinė Eir“, „Vienišas vyras“

Atostogos prieš 100 metų

Andrius Surgailio „Mediniai Druskininkai“

Laima Laučkaitė

2011 m. leidykla „Versus aureus“ išleido Andrius Surgailio fotografijų albumą „Mediniai Druskininkai“ iš ciklo, skirto medinei Lietuvos miestų architektūrai. Pristatome sutrumpintą įzanginį straipsnį.

Druskininkus galima laikyti Lietuvos Karlsbadu, vienu iš tų kurortų, kurie XIX a. antros pusės Europoje virto neatskiriamu pasitirinčių piliečių vasarojimo vieta. Privataus gyvenimo naujovė – atostogos – pateko į privalomą miestiečių metų ritmą; suklestėjo kurortai, kuriuose buvo galima ne tik gydytis, bet ir pabėgti į gamtą, atgauti jėgas. Varšaviečių istorijoje kurortai su mineraliniais vandenimis atsirado XIX a. pirmoje pusėje, anksčiau už pajūrio ar kalnų kurortus. Mineralinių kurortų kasdienybę sudarė pasilinksminimai, koncertai, pokyliai: gydymas XIX a. antros pusės – XX a. pradžios kurorte buvo ne varginanti medicininė prievolė, o malonus, pramogų kupinas draugių gyvenimas.

Druskininkai buvo artimiausias Vilniaus kurortas, tad vidurinio sluoksnio vienkiemiai, kurie XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje neįstengė nuvykti į Karlsbadą, Baden-Badeną ar kitus Vokietijos, Austrijos-Vengrijos kurortus, rinkosis Druskininkus. Jų iškilimas – tai kapitalizmo raidos Šiaurės vakarų krašte pasekmė, kai atsirado vidurinis, pasiturintis sluoksnis, turėjęs poreikį ir galimybes atostogauti kurorte. Amžių sandūroje Druskininkai garsėjo ne tik buvusios Lietuvos ir Lenkijos valstybės teritorijoje, bet visoje Rusijos imperijoje, greta Kaukazo mineralinių kurortų. Taipbiškos Nemuno vietovės grožis,

Andrius Surgailis. Druskininkai. Vila „Maurytanka“ 2009 m.

pušų miško klimatas ir mineraliniai vandenys traukė vasarotojus.

Kurortas įkurtas 1837 m., bet suklestėjo 1862 metais nutiesus geležinkelio liniją Peterburgas–Varšuva. Ši moderni susisekimo priemonė pagreitino ir atpigo kelionę, padarė kurortą demokratikesnį, pricinajamą platesniems gyventojų sluoksniams. Geležinkelis nesiekė miesto, įėjo už keliolikos kilometrų per Pariečės (dabar Baltarusijos teritorija) stotį, su kuria Druskininkus jungė plentas; juo kursavo diližanai, o XX a. pradžioje – ir autobusai. Nemunu iš Gardino kurortą buvo galima pasiekti garlaiviu.

Vieno pirmųjų lenkų rašytojos

Elizos Ožeškienės kūrinių – romano „Paskutinė meilė“ (1868) veiksmas vyksta Druskininkuose. Rašytoja šmaikščiai nupiesė XIX a. antros pusės visuomenės požiūrių į kurortą: „Vietos su mineraliniais vandenimis iš pradžių būna papras tai tik gydomosios įstaigos; išas veržiasi ligonai didžiausio, kaip sako vienas kitas, gero – sveikatos. Prasokus trumpam laikui, tie besveikciai, susirinkę į vieną daiktą, pasijutę atgauną „didžiausią savo labą“, pradeda linksmintis, tai yra telktis į draugijas, šokti, drauge važinėti, jodinėti ir vaikštinėti, mylėti, vesti ir

NUKELTA | 7 PSL.

Argentinietiški ir ispaniški ritmai

„Flamentango“ vasarai besibaigiant

Rasa Aukštuolytė

Dar žiemą Zalcburgo Mozarteum universitete brandintos gitaristo Jono Kublicko muzikinės iniciatyvos šią vasarą įsuko į pietinių melodijų stiklą – „Kristupo vasaros festivalyje“ ir koncertuose visoje Lietuvoje jaunieji atlikėjai džiugino muzikos gerbėjus argentinietiško tango ir flamenko ritmais.

Projektas subūrė šešis jaunus Mstislavo Rostropovičiaus labdaros ir paramos fondo remiamus muzikantus, studijuojančius Lietuvos ir užsienio aukštosiose muzikos mokyklose. Be J. Kublicko, tai Liubeko aukštosioms muzikos mokyklos studentas klarnetininkas Žilvinas Brazauskas, Hamburgo aukštajoje muzikos ir teatro mokykloje besimokantis smuikininkas Algirdas Sochas, Sankt Peterburgo valstybinės N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos auklėtinis violončelininkas Dmitrijus Berezinas, Šiaurės Karališkajame muzikos kolegė Mančesteryje studijuojanti pianistė Rūta Skudraitė ir jauniausia ansamblio narė – Kauno Juozo Naujailio muzikos gimnazijos moksleivė fleitininkė Beata Preisaitė.

Prie šiu atlikėjų prisijungus „Cristina Heeren de Arte Flamenco“ akademijoje Ispanijoje studijuojantiems flamenko gitaros virtuozius Andriui Masilionui ir aktorei, daininkei bei šokėjai Brigitai Bublytei, vos per savaitę buvo paruošta dviejų dalių programa, sudaryta iš septynių nemenko meistriškumo pareikalusiu tango muzikos opusu (Astoro Piazzollos, Maximo Diego Pujolio, Richardo Galliano, Roldano Dyenso, Igorio Stravinskio ir Antonio Blanco kompozicijų) bei autentiškų flamenko stilium (guaji-

ros, tarantos, alegrios, tangos, rumbos). „Sudarydami programą, su Žilvinu Brazauską daug laiko skyrėme išskirtinių, muzikinių bei instrumentų sudėties atžvilgiu įdomių kūrinių paieškai. Norėjome, jog mums patiems tai būtų nauja, gaijuvų ir negirdėta“, – mintimis dalijosi J. Kublickas.

Paklaustas apie motyvus, paskatinusius prisidėti prie projekto, A. Šochas kalbėjo: „Sutikau dalyvauti dėl puikių muzikantų ir, žinoma, dėl pro-

Brigita Bublytė ir Andrius Masilionis

Koncertas Šv. Kotrynos bažnyčioje rugpjūčio 16 d.

Koncertas Šv. Kotrynos bažnyčioje rugpjūčio 16 d.

gramos – juk tango ar flamenko kasdien nepagrosi, mokydamasis daugiausiai susiduri su klasikine muzika. Sužavėjo ir ansamblio sudėtis, kuri gal net unikali Lietuvai.“

Pagrindiniai flamenko programos atlikėjai A. Masilionis ir B. Bublytė ansamblio dalyvius „klasikus“ įkvėpė ir paskatino pažinti naują muzikos pasaulį, jo išskirtinius ritmus, ekspresiją bei laisvę. Daugumai tai buvo pirmas bandymas perprasti šio stiliaus atlikimo subtilybes. „Esu la-

bai patenkintas, kad mūsų paruošta flamenko programa išvengė komerciškumo (kas ne visada pavyksta ir užsienio atlikėjams) – ji buvo sudaryta iš autentiškų ir tikru flamenko stilium“, – džiaugėsi A. Masilionis.

B. Bublytė aukštai įvertino kūrybiškų išskojimų procesą: „Projekto metu su bendraminčiais galėjau patikrinti, kaip flamenko menas gali komunikuoti su kito žanro atlikėjais. Visi projekto dalyviai yra paragavę kitos kultūros. Jie lietuvių, tačiau ieško, kokios kultūros skiepas jems prigytų. Manau, to reikia norint kitame fone atrasti savają kultūrą.“ Pasak dainininkės, publiką juos sutikusi labai emocingai. Atlikėja teigia jaučianti, kad projekto metu susidarė kūrybinis branduolys, tačiau kaip klostysis toliau, parodys laikas.

Anyščių rajone įsikūrusi „Pavarių“ sodyba kūrybinių išskojimų prieglobščiu jauniesiems muzikams tapo neatsitiktinai – jau kelintus metus iš eilės čia organizuojamos jaunuų muzikantų stovyklos. „Grodamas kartu, visada gali mokytis iš savo kolegų, nes jie tikrai turės kažką, ko neturi pats. Tai labai įkvėpia, ypač jei žmonės, su kuriais grojti, nuoširdžiai atiduoda savo energiją dėl bendro tiksls“, – prisimindamas Pavariuose praleistą savaitę paskojo D. Berezinas.

Su minėta programa atlikėjai surengė septynis koncertus (skambiu pavadinimu „Flamentango“) įvairiose Lietuvos vietose. Pirmasis liepos 27 d. įvyko Anyščių koplyčioje, kur ansamblis pasirodymas buvo palydėtas itin gausais aplodimentais. Kiti koncertai buvo surengti Plateliuose vykusiame Jaunųjų atlikėjų meistriškumo stovykloje „Agata“ (liepos 28 d.), Klaipėdos „Jūros šventėje“ (liepos 29 d.), Kre-

tingalės bažnyčioje (liepos 30 d.), Kauno Vytauto Didžiojo universiteto aule (rugpjūčio 13 d.), „Kristupo vasaros festivalyje“ Vilniuje, Šv. Kotrynos bažnyčioje (rugpjūčio 16 d.), koncertų ciklą ansamblis vainikavo puikiu pasirodymu Nidos vidurinėje mokykloje (rugpjūčio 17 d.).

Atlikėjai sutaria, kad būtų puiku ir toliau koncertuoti su šia programa, o kitą vasarą vėl ketina grįžti pasirodyti Lietuvoje, pakvieti dalyvauti Pažaislio muzikos festivalyje. Tačiau taip pat pripažįsta, kad nėra lengva gyventi „vien idėja“, tad viliasi sulaukti festivalių bei fondų paramos.

Aukšto įvertinimo ansamblis suaukė ir iš autoritetinės Lietuvos muzikų. Apsilankę Nidoje vykusiam koncerte, pagyrų atlikėjams ir puikiai parengtais programai negailėjo smuikininkas Martynas Švėgžda von Bekkeris: „Nepaprastai akademiškai, profesionaliai atlikta sudėtinga programa! Visi šeši muzikantai, meistriškai valdantys smuiką, fleitą, klarinetą, gitarą, violončelę ir fortepijoną, pasižymi išskirtiniu muzikinio stilium valdymu ir geru skoniu. Šie jauni virtuozai nestoka temperamento, išmano kamerinių muzikos akustines-dinamines įmantrybes, suteikia klausytojams aukščiausios prabos mėgavimosi malonumą. Valdydami platią spalvą bei štrichų paletę, nesivaikydami šou elementų, pasižymi išskirtiniu jautrumu.“

Anot smuikininko, šis pasirodymas teikia vilčių ir artimiausioje ateityje Lietuvos bei užsienio salėse išgirsti naujų, dar negirdėtų koncertinių programų, kurias atlikėjai naujos kartos Lietuvos muzikai, studijuojantys Europos aukštosiose mokyklose.

Kalnai, muzika, gėlės ir jambalaya

Įspūdžiai iš „La Roche Bluegrass“ festivalio

Algirdas Klovė

La Rošas prie Forono (La Roche Sur Foron) – miestelis Prancūzijos pietryčiuose, maždaug 30 km nuo Ženevos (Šveicarija) ir apie 40 km nuo aukščiausio Europos kalno Monblano. Miestelio centras – gražus nedidelis slėnis tarp kalnų, su istorine pilimi, nuostabia Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia, viduramžius menančiai namais ir upėmis, juosiančiomis ši gražiausiomis gėlėmis apsodintą Prancūzijos lopinėlį. Nežinau, ar apie šį nedidelį miesteliuką kas nors labai kalbėtų, jei anglų kilmės prancūzas Christopheris Howardas-Wiliamsas 2006 m. nebūtų sumanęs renginį, pavadinto „La Roche Bluegrass Festival“. Jis ir iki šiol, padedamas merijos ir miestelio gyventojų, sekmingai vadovauja šiam didžiuliam festivaliui-konkursui, kuris tapo didžiausiu

bluegrass muzikos forumu Europoje. Festivalis paprastai trunka net 5 dienas, dalyvauja tame 30–40 grupių iš Europos ir kelios iš JAV. Festivalyje vyksta apie 40–50 koncertinių pasirodymų didžiojoje scenoje, gretimuose miesteliuose ir La Rošo prie Forono gatvėse, kurių metu gali išgirsti visas bluegrass stiliums atmainas, American folk, old time ir akustinio country melodijas. Be vieno to – dar renginiai vaikams ir jaunimui, meistriškumo pamokos, jam session, tautinių šokių (square dance), mugė ir daug visokių atrakcijų, pavyzdžiu, gatvės muzikos instrumentai vaikams. Ir dar specialiai čia pat festivalio aikštėje ruošiamas amerikietiškas maistas – keptos bulvystės su kumpiu ar dešrelėmis, aitriųjų paprikų troškiniai (chili) ir, žinoma, jambalaya!

Labiausiai stebino miestelio gyventojų dėmesys ir pasiaukojimas

festivaliui. Beveik visi miestelėnai yra šio festivalio rengėjai, rėmėjai arba savanoriai darbininkai. Jie kepa, verda, pilsto gėrimus, parduoja suvenyrus, festivalio dalyvių CD, dirba informacinėse palapinėse, stato ir surenka skėčius, kėdes, nuorodas pakelėse ir atlieka dar daug kitų darbų. Šalia jų – dar krūva apsaugos darbuotojų, žandarų, prižiūrinčių tvarką festivalyje ir aplinkinės gatvėse, Raudonojo kryžiaus darbuotojų, pramogų vaikams organizatoriai. Na, žodžiu, tikrai visas miestelis dalyvauja organizuojant festivalį. Ir dar labai stebino festivalio publiką, neblogai žinanti šią muziką, ir tai, kad didžioji dauguma žmonių labai atidžiai klausėsi to, kas vyksta scenoje. Pas mus panražūs festivaliai dažniausiai yra progia pagerti alaus ir pašūkalioti.

Svarbiausias forumo renginys – EBMA (Europos bluegrass muzikos

asociacijos) organizuotas geriausiu Europos bluegrass grupių konkursas, kuriame dalyvavo 10 kolektyvų, o juos vertino 11 žmonių komisija iš 10 šalių. Vienu jų, atstovaujančiu Lietuvai, buvau ir aš. Komisiją sudarė žmonės, kurie apie bluegrass muziką žino, na, jei ne viską, tai labai jau daug. Tai bluegrass asociacijų prezidentai, radijo laidų apie šią muziką vedėjai ir autoriai, muzikantų leidinių redaktoriai, muzikantai, produseriai ir pan. Vertinimo kriterijai buvo labai aiškiai išdėstyti formuliuose, kuriuos visi gavome. Vertindami kiekvieną grupę turėjome atskirą lentelę su 7 punktais, kurių kiekvieną vertinome nuo 1 iki 10 balų. Taigi maksimali suma galėjo būti 70. Teisėjai tikrai buvo labai griežti, tad kartaus man net buvo gaila muzikantu.

Svarbiausias kriterijus buvo atitinkamas bluegrass stiliumi. Taigi, kas

tas bluegrass? Tai muzika, gimusia XX a. 4-ajame dešimtmetyje JAV, Kentukio kalnuotuose rajonuose, kartais vadinama viena iš akustinių country muzikos atšakų. Jos muzikantų virtuoziskumas, unikalus instrumentų ir balsų skambesys sustekė bluegrass galimybęapti savarankišku muzikos žanru. Šios muzikos pradininkai Billas Monroe, o žanro įteisintoju – bandža grojantis Earlas Scruggsas, vėliau prisijungęs prie Monroe grupės „Blue Grass Boys“. Scruggsas grojo naujovišku trijų pirščių „picking“ stiliumi, kurį klausytojai labai entuziastingai priėmė ir kuris netrukus buvo pavaudintas tiesiog „Scruggs“ stiliumi“.

Bluegrass jungia sudėtingus individualus muzikavimo elementus, asmeninį virtuoziskumą ir vokalo

NUKELTA | 3 PSL.

Viltingasis teatro-cirko „Bolero“

Prancūzų trupės „La Scabreuse“ projektas [TITLE] No 49, 50 festivalyje „Naujojo cirko savaitgalis“

Konstantinas Borkovskis

Šeštasis „Naujojo cirko savaitgalis“, rugpjūčio pabaigoje vykės sostinės „Menų spaustuvėje“, pateikė malonią staigmeną – už tradicinio cirko ir išprasto teatro rėmų drąsai besidriekiantį reginį, prancūzų trupės „La Scabreuse“ projektą [TAITLAS] No 49 ir No 50.

Minėto festivalio išvakarėse teatro teoretikas Vaidas Jauniškis straipsnyje „Publiką? Tegu užėina... Pasvarstymai apie teatrinių virsmo ritualus“ aistringai sielojosi, kad mūsų nūdienos teatras užsisklendė pseudoromantizmo klisių, plokščių personažų ir linijinių metaforų pasaulyje: „Teatro teorijų pamirštasis kraštas! Čia niekas negirdėjo nei apie pakitusią teatro vėtros samprata, niekas jau seniai neeksperimentuoja netradicinės erdvėse...“ (*Kultūros barai*, 2011 Nr. 7/8). Spektaklis [TAITLAS] tarsi buvo pašauktas kaip gryno oro gurkšnis praskaidrinti gajų teatrinių realiųjų išsilgusių čionykščių protus ir sielas.

Projekto pavadinimas prancūzų kalba [TAITEUL] reiškia tą patį, ką angliskai žodis „title“ – „pavadinimas“, „antraštė“; numeris prie pavadinimo žymi pasiromodimo eilės numerį. Projektas gime prieš septynetą metų Prancūzijoje, Šampanės Šalono miestelyje įsikūrusiame Nacionaliame cirko menų centre, kai režisierius Jeanas Michelis Guy drauge su jaunais cirko artistais, akrobatu Tomu Nealu ir žonglieriumi Nathanu Israeliu, gilindamiesi į atminties ir užmarštis temas, kūrė spektaklį „Alzheimeris visiems“ (2004). Prisijungus prie juo aktorių, muzikantei ir kompozitorei Julie Mondor, susibūrė trupė „La Scabreuse“, kuri 2006 m. ir pradėjo ro-

dyti savo projekta [TAITEUL] No (...).

Projektas pirmiausia įdomus tuo, kad vaidybiniuje, sceninio vyksmo organizavimo plotmeje jis išdėstyta kaip nepertraukiamas, nuolat besivystanti personažų vidinių motyvų logika. Kiekvieno vaidinimo emocinis finalinis taškas yra kito spektaklio startas – toks nesibaigiantis, į perspektivą nutištantis teatriniis bolero (beje, Maurice'o Ravelio „Bolero“ yra vienas iš daugelio spektaklyje skambančių motyvų).

Kiekvienas kitas projekto [TAITLAS] spektaklis skiriasi nuo prieš tai rodyto ir personažų kostiumais (tipažais), ir mizanscenomis, ir rodomų triukų tvarka, dekoracijų ir rekvizito išdėstymu ir naudojimu. Nekintantys yra tik kertiniai kompoziciniai spektaklio scenarijus momentai, kurie yra personažų (Akrobatas, Žonglierius ir Muzikantė) nuolatiniai improvizacijų platforma.

Scenarijus yra realus, t.y. jis patiekiamas scenoje kaip iš priراšinėtu ir pripaišytu juodraščiu linoleumo kvadratuose sudurystas patiesalas. Tokiai pat juodraščiais išmargintas ir vientisas drobinis paviljono horizontas. Personažai naujodojasi šiuo patiesalu-scenarijumi kaip gyvenimo žemėlapiu ir sceninio vyksmo instrukcija. Žonglierius čia turi savo „lizdelį“ su žongliravimo įrankiais, Muzikantė apsibrėžusi penklinėmis savają erdvę, kur kai laiuja grieždama violončele, po likusių erdvę didžiuliame akrobatišame rate su svaiginančiais triukais ritinėjasi Akrobatas.

Kairiajame avансenos kampe sukrautas ryškiai mėlynai dažytu sendaikių sąvartynas. Tai – nostalgiskos atminties kampas, kartkar-

tėmis sužadinantis personažams siautulingus graudulio, agresijos ir siaubo priepluius.

Spektaklio tekstą sudaro kasdie-

sireiškia tik isteriškais agresyvių instinktų priepluiais, kai iš dausų ant scenos (scenarijaus) nukrenta vienės ar kitas reminiscencijas žadi-

taklio prie spektaklio „bolero“ – bėgimui nuo savęs ir nuo savosios atminties į neišvengiamo istorinio alzheimerio glėbi, mirties šokiu.

Kaip draminis kūrinys, projektas [TAITLAS], kad ir kaip būtu keista, nepriskirtinas nei postdraminiams teatrui, nei postmoderniai ir netgi ne moderniajai dramaturgijai. Tai klasikinės dramaturginės tradicijos tasa, nes pagrindinis jo draminis krūvis, konfliktas, išrišmas ir katarsis vyksta čia pat (o ne už vyksmo ar vyksmo atkartojo ribų), ir visa tai išgyvenama realiu sceniniu laiku drauge su visa tai stebinčia auditorija.

Projektas [TAITLAS], beveik tėsdamas antikinę tradiciją, modeliuoja tragedišką žmogaus (šiuo atveju žmogaus-kūrėjo) ir visagalio Likimo (Scenarijaus) priešpriešą. Jis kvestiomuoja laisvęs, laiko ir laisvo pasirinkimo sąvokas. Iškeldamas į pirmą planą Aukščiausiąjį Scenarijų kaip aktyvų personažą, jis kartu tragediškai késinasi ir į tą žmogiškam pažinimui nepasiekiamą kosminės būties erdvę, kuri slypi už Scenarijaus ribų. O tai jau – antikinių tragedijų sąvokų laukas.

I spektaklio pabaigą, nutlus siautulingai, Muzikantės virtuožkai atliekamai violončelės muzikai, scena nušvinta margais tarsi raibuliuojančio miško spinduliais. Akrobatas, Žonglierius ir Muzikantė, visiškai nusilpę, kiekvienas po savo kūrybinio transo, trumpam praregi, plėčiai atvertomis akimis žvelgia į jiems nepavaldu, jų rankomis tik dar labiau suniokotą pasaulį... Rytoj – vėl viskas iš naujo, tuo pačiu žingsniu, link gyvenimo horizonto... Kaip „Bolero“...

Trupės „La Scabreuse“ iš Prancūzijos spektaklis [TAITLAS] No 49

D. Matvejevo nuotr.

nių kalbos štampų, prekės ženklu ir klišių bérinys. Personažai žaidžia žodžiu spėlionėmis ir dėlionėmis, paniškai ir kartais beveiltiškai atgavindami atmintyje kasdinės apyvokos žodžius, sakinių nuotrupas ir nuogirdas bei su tuo susijusias asociacijas. Žodžiai „Microsoft“, „Maxima“, „Tristanas ir Izolda“, „Sabra ir Šatila“, „Paneriai“ ir tūkstančiai kitų susipina į nepertraukiamą transinį žongliravimą prasmėmis ir asociacijomis.

Personažai nuolat bendrauja su Scenarijumi, o šis diktuoja jų elgesį ir sceninį gyvenimą. Scenarijus čia yra pagrindinis veikėjas, po jį vaikščiojama, ant jo gyvenama, su juo konfliktuojama, jis čia pat flomasiteri korėguojamas ir papildomas. Scenarijus tikslas – priversti personažus prisiminti prieitį. Jie vykdant nurodymus, bet prisiminimai pa-

nantis atributas (senas rankinukas, batas ar guminis šuniukas). Taigi, anot kūrėjų, nostalgija yra toks pat destruktyvus instinktas kaip baimė ir agresija.

Scenarijus ir personažų konfliktas pasireiškia kaip šiuolaikinių medijų, globalių technologijų ir procesų nualintos ir deformuotos sąmonės tragedija, kurios neišvengiamai išvada yra istorinis alzheimeris. Kiekvienas jų – Žonglierius, Akrobatas ir Muzikantė – yra savotiški kūrėjai, į savą kūrybos terpę pasineiriantys be atodairo, astringai ir alinančiai. Jie pajungia visą savo sąmonę ir pasąmonę, visas gyvybiškes jėgas ir kūrybinį užtaisą, kad pabėgtu nuo tos neišvengiamos realybės, kurią jiems diktuoja visagalis Scenarijus, savo ruožtu, jų gyvenimą paverčiantis nesibaigiančiu, nuolat besikartojančiu (nuo spek-

techniški muzikantai, puikiai prisidedantys pritariamaisiais balsais. Tačiau atskirai norėčiau paminėti nepaprastai brandžią jauną smuikininkę Annie Staninec. Kathy Kallick grupės muzika remiasi bluegrass klasika, bet ji labai skoningai praturtinama šiuolaikiniais elementais. Programa nekelia įtampos, leidžia klausytojams pasvajoti klausant lyrinių baladžių ir smagiai pajudėti (nors ir kédese), skambant linksmesnėms dainoms.

Visai

kitokia buvo antros dienos grupė iš JAV „The Hickory Project“. Nepaprastai techniški muzikantai, puiki instrumentų ir balsų valdymo technika pavertė jų programą stipriu kunkuliuojančiu kriokliu, neleisdama né minutę atsipūsti. Kompozicijos vieną už kita intensyvesnės, profesionalesnės. Viskas puikiai, bet visa tai priminė puikiai suderintą mašiną, pasigedau paprasto, žmogiško muzikavimo, gal net kokio menko netikslumo, leidžiančio suprasti, kad šie muzikantai vis dėlto tokie patys žmonės kaip ir mes.

Trečioji amerikiečių grupė „Field-Thompson Band“ vėl gražino prie bluegrass šaknų. Labai gra-

žus, švelnus, nors ir nebejaunas dainininkės Sue Tompson balsas ne kartą yra pelnės aukštų apdovanojimų bluegrass ir akustinio kantri bei folk muzikos žanruose. Drauge su Jamesu Fieldu jie sukuria puikų vokalinį duetą. Nustebino ir nudžiugino šios grupės instrumentininkai. Visi jie – Čekijos muzikai: broliai Peteris ir Pavelas Brendejai ir Ondra Kozakas. Čekų bluegrass menininkai yra pasiekę didelių sėkmų, ne veltui Čekija vadina Europos bluegrass sostine.

Reikėtų pabrėžti ir edukacinius

šio festivalio momentus. Tai „bluegrass bands workshop“ – kūrybinės dirbtuvės, kuriose neprofesionalūs bluegrass entuziastai groja drauge, vadovaujami garsiai Europos muzikantus ir klausytojus vėl burtis į La Rošo prie Forono bluegrass muzikos bendruomenę, kurios sieja yra patys miestelio gyventojai.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

ansambliskumą, daugiaubališkumą, todėl reikalauja iš muzikantų ir nepriekaištingos instrumentų valdymo technikos, tobulo susigrojimo, ir harmoninių balsų dėrejimo.

Laimėti „La Roche“ konkursą tikrai nėra lengva. Pirmiausia – atranka. Kiekviena grupė, norėdama groti konkurso scenoje, pateikia 4 savo kūrinių įrašus. Juos elektroniniu paštu gauna visi būsimi žiuri narai, kurie balsuoja taip pat elektroiniu paštu, nežinodami grupių pavadinimų. Šiemet buvo atrinktos dešimt grupių, gavusios galimybę parodyti 45 minučių programas festivalio scenoje. Konkurse dalyvavusios grupės tikrai nebuvu vienodo lygio, tą galima suprasti ir pagal komisijos balus. Nugalėjusi grupė iš Čekijos „BlackJack“ surinko 675, o dešimtoje vietoje likusi grupė – tik 449 komisijos balus. Antrąją vietą užėmė grupė iš Olandijos „Lazy tater“, o trečiąją – „Blueland“ iš Slovakijos.

Nekonkursinė festivalio programa stilistiskai buvo daug margesnė. Kai kurios grupės (iš viso jų buvo dviečimt) leido sau pagroti ne tik

folk ar old time, bet ir western swing ar net rockabilly muziką. Nors bluegrass pasižymi tuo, kad ši muzika atliekama tik akustiniais instrumentais (bandža, gitara, mandolina, kontrabos, dobro) ir be mušamųjų, buvo grupių, grojusių su bosiniu būgnu ar vadinamuju „solinuku“. Žinoma, jos buvo nutolusios nuo bluegrass standarto, tačiau labai pagyino programą.

Labiausiai visi laukė vėlais vakaro,

kai po konkurso dalyvių pradė-

davo groti kolektyvai iš bluegrass tėvynės JAV. Žinoma, šių atlikėjų lygis

labai skyrėsi nuo europiečių. Klasydymasis amerikiečių panirdavai į tikrą, autentišką bluegrass pasaulį. Festivalio programas sudarytojas Christopheris Howardas-Williamsas visada labai apgalvotai kviečia svečius iš JAV, norėdamas parodyti bluegrass įvairiapusiskumą. Šiemet girdėjome tris amerikiečių grupes. Pirmoji vakarą grojo dainininkės Kathy Kallick grupė, prie kurios prisijungė mandolinos virtuoza iš Italijos, vertinimo komisijos narės Martino Coppo. Visi grupės instrumentininkai tikrai labai stiprūs,

Bluegrass jamm session

D. Jadevičienės nuotr.

Išmokti versti savo kalbą į kitas kalbas

Pokalbis su Agnieszka Holland

Kitų metų „Oskaro“ nominacijai Lenkija pristato režisierės Agnieszkos Holland filmą „Tamsoje“ („W ciemności“) – sukrečiantį pasakojimą apie Holokaustą ir žydų gelbėjimą, žmogaus gyvybės vertę, jo didybę ir niekingumą. Siuolome skaitytojams Krzysztofo Kwiatkowskio pokalbij su režisiere, išspausdintą Lenkijos kinematografininkų sąjungos žurnalo „Magazyn filmowy SFP“ šios vasaros numeryje, kurio mintys apie kiną, šiuolaikinę Lenkiją ir pasaulį sukelė, tikimės, daugybę savų asociacijų.

Kai savo namuose Bretanėje rytais įjungiate kompiuterį, kuriuos portalus pirmiausiai aplankote?

Jei pasaulyje vyksta kas nors svarbus, peržiūriu amerikiečių portalus ir „Le Monde“. Bet kai mums negresia Trečasis pasaulinis karas, mane pirmiausiai domina Lenkijos reikalai. Lenkija domiuosi iki smulkmens.

Pastaruoju metu Jus vis dažniau matome Varšuvą.

Klausiate taip, tarsi turėčiau paaiškinti. Esu lenkė, čia buvau auklėjama, geriausiai suprantu šią kultūrą, žmonių nuotaikas, savitą humorą jausmą.

Ar nesigailite, kad 1981-aisiais išvažiavote? Andrzejus Wajda, su kuriuo Jūs glaudžiai bendradarbiavote, dažnai kartodavo, kad menininkas geriausiai atsiskleidžia kurdamas savo šalyje.

Labai gerbiu Andrzejų Wajdą, bet mes skirtingi. Jam svarbiausiai lenkišumas, nes tai jo tapatybė. Mane su šalimi sieja stiprus saitai, bet jaučiosi ir pasaulio piliete. Romantištuota patriotizmo samprata man nėra artima. Dirbdama užsiencyje išmokau versti savo kalbą į kitas kalbas. Mane domina žmogus, jo akistata su egzistencija, jo pastangos įveikti kliūtis, savo paties silpnumą. Galiu jį rasti visur: ir tamsiuose Baltimorės kvartaluose, ir anglioniškame XIX amžiaus Niujorke, tarp žydų, prancūzų ar lenkų.

Gal kartais pagalvojate, kaip viskas būtų susiklostę, jei būtumėte likusi?

Tikrai daryčiau kitokį kiną, asmeniškesnį, atspindintį tai, kas vyksta čia. Bet manau, kad aštuoneri metai tarp 1981-ųjų ir 1989-ųjų man būtų buvę tušti. Tais metais kine pasekti naujos kokybės pavyko tik Krzysztofui Kieślowskiui.

Jūsų ir Kieślowskio keliai panašūs. Iš pradžių kūrėte socialiai anga-

žuotus filmus, vėliau ju temos universalėjo.

Panašios, matyt, buvo ir priežastys. Jautėme, kad pasakodami paprastas realistines istorijas nepasakyse visos tiesios nei apie savo herojus, nei apie save – „Vieniša moteris“, veristiškai prakalbusi apie vargstančius ir atstumtuosius, tapo mano socialinio ir politinio protesto išraiška. Bet netrukus buvo jvesta karinė padėtis ir filmas drauge su kitais atsiždūrė ant lentynos. Kieślowskiui lūžio momentu tapo „Atsiktinumas“, kuriamo jis peržengė ankstesnį savo paties pasakojimo būdą ir kuris irgi atgulė ant lentynos. Kritika negailestingai sutalžė „Be pabaigos“, „Dekalogas“ buvo sutiktas kaip ciliinis televizijos serialas. O užsienis pasitiko Kieślowskį išskėstomis rankomis. Todėl jis ir įėjo ten, kur buvo laukiamas, ir ēmėsi visiems suprantamų temų. Kino kūrėjas pavargsta būti vien tiktais spardomas.

Kaip manote, ką šiandien darytų Kieślowski?

Krzysztofas mirė siuibingai persitemps. Per vėlai pasakė sau „stop“. Jei būtų gyvas, tikriausiai nebeimtu į rankas kameros. O ir šiandieninė mūsų realybė vargu ar galėtų jį įkvėpti.

Po 1989-ųjų ne vienas lenkų menininkas aktyviai išsitraukė į politiką. Andrzejus Wajda, Krzysztofas Pieświeczius ir Kazimierzas Kutzas pabuvė senatoriais, Marceles Łoziński ir Krzysztofas Krauze dalyvavo Tadeusz Mazowieckio rinkiminėje kompanijoje.

Kartą Romanas Polański buvo paklaustas, kodėl Lenkijoje tiek daug talentingu režisierių. Atsakė, kad Liaudies Lenkijoje negalėjai tapti nei verslininkai, nei politikai, taigi kinas buvo vienintelė sritis, kur galėjai išlaivinti savo poreikį veikti, daryti įtaką kokiai nors, kad ir fiktyviai, realybei, išsakyti laisvęs troškimą. Todėl visuomeninė kinematografininkų veikla po 1989 metų yra visai natūrali.

Kalbėdamas savo 85-mečio proga Andrzejus Wajda prisiminė tuos pačius Polański žodžius ir pridūrė, kad šiandien verčiau būtų bankininkai, nei režisieriumi.

Aš nesugebėčiau, nes nemoku skaičiuoti. Profesiją pasirinkau gana anksti. Neblogai tąpiau, bet man atrodė, kad kiti tai daro geriau. Be to, norčiau pasakoti istorijas ir – neslėpsi – mėgau sakyti žmonėms, ką jie turėtų daryti, juos valdyti. Kino režisierius profesija jungė tuos tris elementus. Tačiau dėl savo kilmės net nebandžiau stoti į Lodzės kino mokyklą, o išvažiavau į Praha, į FAMU. Tais laikais kinas atrodė esąs dide lis, fantastiškas menas. Žmonės gyveno kinu, jis buvo tikrai svarbus.

Manote, kad šiandienos Lenkijoje kinas neteko savo vaidmens?

Santvarkos pasikeitimais sukelė kino meno depresiją, kuri truko iki pat PISF (Valstybinio kino meno instituto – red.) įkūrimo. Kai kurių mano kolegų iliuzijos, kad laisvoji rinka išskels tikrasias vertibes, greitai išsisiklaidė. Dešimtojo dešimtmecio pradžioje su Lindsay Andersonu ir Branko Lustigu buvome pakviesti į Gdynės festivalio žiuri. Abu tuomet man sakė, kad jiems įdomu žiūrėti lenkų filmus, bet daug ko juose nesuprantą. Gyvenome „Gdynės“ viešbutyje, kur dingo telefonu ryšys, nes pavogė kabelius. O man atrodė, kad nebėlio ryšio tarp lenkų režisierų ir žiūrovų. Išimties buvo Mareko Koterskio, Krzysztofo Krauzės filmai, tačiau apskritai to dešimtmecio kino produkcija pasižymėjo autizmu, energijos ir noro komunikuoti su žiūrovais stoka.

Tai kas gi nutiko? Pasikeitė publika?

Šiandien žiūrovai visur nebe tokie reiklūs. Tačiau lenkai, regis, pa miršo, koks nuostabus nuotykis gali būti filmas. Jie ieško kine žemiausio lygio pramogos. Jau nemažai metų jų niekas neskatina, neauklija, mokyklose nebėlio meno pamokų. Televizija, iš pradžių politi-

zuota, vėliau ir sukomercinta, ėmė tiražuoti pigią prekę. Platimimas atiteko privatiniams, o šie stvėrėsi antrarušės amerikietiškos pramogos. Šiandienai lenkų žiūrovai, palyginti su prancūzų, britų ar amerikiečių žiūrovais, yra visiškai nepasiruošę suvokti sudėtingesnio audiovizualinio pranešimo. Dešimtajame dešimtmetyje kino kūrėjai negaudavo pinigų ir negalėjo sukurti žiūrovams vertingų filmų. Tačiau ir iki šiol man kartais atrodo, kad valdantiesiems kultūra reikalinga kaip šunui balnas, o menininkus jie laiko privilegijų kaulijančiais dykaduonais. Bet juk nejmanoma modernizuoti šalies, kurios gyventojai vėl tampa analfabetais. Tai baisi liga, nuo kurios kenčia paprasti žmonės, dvasingumo stokos jiems nekompenzuos nei Bažnyčia, nei komercinė televizija. Jei kūrėjas yra atkaklus, jis suras išeitį, taip kaip aš. Tikrosios trumparegiškos politikos aukos yra žiūrovai.

Dalyvaujate diskusijoje dėl informavimo įstatymo, viešai pasisakote apie tai, kokia turėtų būti šalies kultūra?

Man svarbu, kad lenkai labiau domėtūsi pasauliu ir jo problemomis. Bet darau tai ir egoistiniai sumetimais. Jeigu žiūrovas liks tingus, jo nebepasiekis nei aš, nei tie, kurie ateis po manęs. Lenkijoje išnykstančios kinas, kurį myliu. Dokumentinis, o ir vaidybinius kinas neša žinią apie kitą žmogų. Jei žmonės domina tik jų pačių padermė, menas jiems nereikalingas.

Jums atrodo, kad kinas padeda ugdyti jautrumą kitam, tam, kuris kitapus tavo darzo tvoros?

Bet ir sau pačiam. Gyvenimas nemastant gimdo tuštumos baimę, tuštumą reikia užpildyti priklausomybės pakaitalui. Tuomet tapatybė formuoja remiantis gatavaus, pras tais arba prasiokiškais pavyzdžiais. Prisijungi prie sporto sirgalų, ištakai į „Młodzież Wszechpolska“ (dešinioji jaunimo organizacija – red.), tampi Marijos radijo klausytoju ar kryžiaus prie Prezidentūros „gynėjų“, tikėdamas, kad milioną kartų padauginta, agresyviai šūksniuose sustiprinta tuštuma taps kažkokia vertibė. Autorefleksijos stoka, išorinio priešo paieškos yra sena lenkų savimonės tradicija. Tai viena didžiausių mūsų silpnybių.

Gal mums vėl reikia moralinio nerimo kino?

Kurti į visuomenę apeliuojančius filmus, kurių niekas nepamatys, reiškia nepasiekti tikslo. Nežinau, kaip šiandien reikėtų atskleisti eilinio žmogaus problemas, kad jos sukrėtų publiką. Juo labiau kad dabarties diagnozė yra gerokai sudėtingesnė, o

nuo sudėtingo pasaulio žmonės slėpiasi pasakose iš mituose.

Krizė tėsiasi, cukraus ir benzino kainos auga. Daugybė žmonių, kad įsigytų būstą, įsisikolina trisdešimtai metų. Savo pyktį lenkai galėtų išlieti kine.

Šiandien jau nėra taip paprasta, kaip tada, kai dėl kainų kaltinome valdžią. Donaldas Tuskas nenustato cukraus kainos, ją diktuoja globali ekonomika. Šią tikrovę geriau atspindi dokumentinis kinas, jo autorai gali atliki kruopščią rinkos mechanizmų analizę. O nuo politikų nenuleidžia akių žurnalistai. Apskritai manau, kad kinas nėra demaskavimo priemonė. Kaip ir Kieślowskis, neketinu kaltinti prieso, norčiau jį suprasti. Agitatoriaus pozicija man visuomet buvo neprimitina. Tad jeigu ieškočiau temos socialiniam filmui, bandyčiau išsižiūrėti į tuos visuomenės sluoksnius, kuriuos Varšuvos centre sutelkė Smolensko katastrofa ir ją lydėjė politiniai PiS'o (brolių Kaczyńskų partija, „Teisė ir teisingumas“ – red.) veiksmai. Norčiau suprasti, kas yra šie žmonės. Jie turi savo tiesą, ieško vertybų. Kur šiandien gali nvesti tokios paieškos? Panašus nusivylimas padeda atginti ir vos ne bolševikinėms naujosios kairės pažiūroms bei metodams. Nesenai Prancūzijoje triukšmą sukėlė 92 metų buvusio pasipriešinimo dalyvio knyga, kurioje jis kaltina šiuolaikinę idėjas praradusių civilizaciją. Manau, tai to paties reiškinio atmaina.

Autoritetų krizė?

Išgyvename informacinę revoliuciją, didžiausią tokio pobūdžio lūžį nuo industrializacijos laikų. Kuo vyresnis žmogus, tuo jis bejgliškesnis. Kiekviena nauja karta skaitmeniniame pasaulyje jaučiasi vis laisviau, ketverių metų vaikas lenkia trisdešimtmetį. Ar gali būti autoritetas, kuris nemoka naudotis svarbiausiu dabarties instrumentu? Tradicinės kultūros gerbė senatvę. Šiandien ji tampa gėdingai nevykusi. Lenkijoje ši krizė ypač skaudi. Su Andrzejumi Wajda, kuris priklauso mano tėvų generacijai, galėjome kalbėtis ne tik kaip mokytojas ir mokinė, bet ir kaip diskusijos partneriai. Bet jis visuomet buvo mums autoritetas, „meistras“. Adamo Michniko bendražygiamas tokios asmenybės buvo Leszekas Kołakowski, Barbara Skarga. Šiandienai trisdešimtmečiai, išskyrus nebent Marios Janion aplinką, nutraukė kartas jungusius saitus. Todėl beveik visus autoritetus brutaliai apdrabstėme purvais.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

O gal demokratėjančioje visuomenėje jū ir neberekia?

Mums taip atrodo. Bet vėliau paaiškėja, kad atomizuoti, vienisi žmonės nepajęgia rasti nei laimės, nei išsiplidymo ir charizmatiškujiems gali tapti demagogas psychopatas. Kine, kuris prarado savo vaidmenį, atsispindėjo ir tokie mechanizmai.

Tačiau kinas šiandien neprivalo keisti visuomenės arba eiti į lūšas. Tapo intymiu, asmenišku menu.

Kino funkcionalumui reikalinga apykaita. Muzika jau seniai pasidalijo į rimtają – ezoterinę, skirtą profesionalams, ir popsa – verslą, kur kartais žybti talentas, bet viską nustebia banali vidutinybė. Dabar tas pat vyksta kine. Kuriams techniškai sudėtingi pastatyminiai filmai masėms ir į festivalius orientuoti filmai, kurie keliauja per dešimtis ar net šimtus renginių, o paskui išnyksta. Daugiausia, kuo galime pasigirti, kad kurioje nors peržiūroje kuris nors filmas patiko keletui asmenų. Šiandien nėra gero kino bangos, nėra mokyklos, tąsos. Vis mažiau savori, ryškus stilus kūrėjų, kurie būtų nuolat matomi kultūros žemėlapyje. Filmai nestimuliuoja vieni kitų. Nebėra taip, kad vienas filmas įkvėptu sukurti kita, o jie abu paskatintų žiūrovą pamatyti trečią.

Nebetikite kino galimybėmis?

Tikiu, su salyga, kad jis pasieka žiūrus. Nuėjusios kartos didieji – Bergmanas, Kurosawa, Pasolini, Fellini, Rossellini, Buñuelis, Antonioni – kūrė keliais dešimtis metų, tačiau kiekvienas jų filmas (geresnis ar prastesnis) tapdavo laukiamu įvykiu. Šiandien beveik neliko tokio poveikio režisieriams. Haneke? Broliai Dardenn' ai? Mike'as Leigh? Broliai Coenai? Regis, tai paskutiniai mohikanai... Dažniausiai menininkas būna madingas vos keletą metų. Tarp Amerikos neprilausoju kažkada garsėjo Halas Hartley. Kas jį atsimena šiandien?

Prieš dvejus metus Vroclavo festivalyje „Era naujieji horizontai“ jo retrospektyva susilaukė didžiulio susidomėjimo.

Kūrėjui toks dėmesys, žinoma, svarbus ir malonus. Bet kas iš to, jei vis vien negauna pinigų naujam filmui.

Stebiuosi, kur visiems metams pradingsta festivalinė publika. Vroclavo festivalyje salės sausimšos, o paskui – tušti kino teatrai.

Šiandien žmones masina įvykiu. Reikia sukurti įvyki, kad pritrauktum publiką. Taip nutiko su „Saviuždui kambariu“, kuris buvo reklamuojamas kaip jauniosios kartos požiūrius į internetinę realybę. Sėkmė, matyt, lydės Jerzy Hoffmanno filmą „1920. Varšuvos mūšis“, pirmaji, sukurtą 3D technika, be to, atkuriantį lenkų pergalięs prieš bolševikus istoriją. Taip ir festivaliai. Vroclavo festivalis vilioja kaip didelis, o olykiu rinkinčių publikai skirtas renginys. Festivaliai būna labai

skirtingo kalibro, tačiau tai bene vienintelė sėkmės galimybė.

Pabrėžiate žiūrovų edukacijos svarbą. Ar festivaliai neatlieka tokio vaidmens?

Bus matyti po ilgesnio laiko. Bet juk pats pastebėjote, kad į tuos pačius filmus kino teatruse žmonės neina. Užtāt populiarėja geresni serialai.

Manote, kad tokį daugės?

Man taip atrodo. Populiariausias XIX a. žanras buvo epinis romanas. Po pramoninio perversmo pasaulis tapo sudėtingesnis, jo negalėjai pavaizduoti trumpa, nesudėtinga forma. Paprastai tokie tekstai cirkliuodavo serialo pavadalų – buvo dalimis publikuojami žurnaluose. Dostojevskis, Hugo, Tolstojas, Dickensas – kiekvienas savaip išreiškė epochos dvasią. Šiandien panašios ambicijos pastebimos amerikiečių serialuose. Juose atsisindi visas XXI a. pradžios sudėtingumas. Tai gali būti komedijos, detektyvai, vienuomeniniai bei politiniai serialai. Ne visų jų reitingai aukšti. „Reklamos vilkai“ – vienos iš geriausių parvyzdžių – pirmajį sezono surinko nepilną milijoną žiūrovų. Ir niekam neatrodė, kad tai mažai. Pas mus, kai „Komandos“ žiūrovų skaičius siekė milijoną, buvo paskelbtas nuosprendis, kad tai nesėkmė. Bet juk žiūrovai išauklėjami ne per vieną dieną. Kitos serijos gal bus populiaresnės. Juo labiau kad serialai gyvuoją ilgai, pasirodo „You Tube“, kopijuojami iš interneto, platinami kaip DVD.

Ar serialas gali būti reikšmingas visuomenei?

Be abejonių. Amerikiečių požiūri į Šo nemaža dalimi lémė serialas „Holokaustas“. Žmonės išsamonino, kad tai ir juos liečianti istorijos dalis. Visuose didesniuose JAV universitetuose dabar veikia Katastrofos istorijos centralai, apie ją žino kiekvienas pakankamai išsilavinęs žmogus. Panašiai keitėsi pozūrius į homoseksualus. Per keiliąs dešimtis metų jis tapo visai kitoks, – taip pat dėl serialų, kurių hejrojai buvo ne vien heteroseksualūs. Dabar žvaigždei jau nicko nereiškia suvaidinti gėjų. Manau, jeigu ne serialai, Barackas Obama nebūtų tapęs prezidentu. Amerikiečiai po truputį pripranta prie permanentų. Prie jų pratina ir populiarūs serialai, tokie kaip „24 valandos“ ar „Baltieji rūmai: valdžios troškulys“, kur prezidentą vaidina juodaodis ar ispanakalbis amerikietis.

Ar drauge su Magdalena Łazarkiewicz ir Katarzyna Adamik kuriant „Komandą“ jus lydėjo noras, kad lenkų visuomeninė sąmonė keistis?

Pavyzdys mums buvo būtent „Baltieji rūmai“. Jo autoriai irodė, kad galima įdomiai pasakoti apie politinės procesus. Nusprendėme, kad Lenkijoje, kur valdžios mechanizmai daugeliui žmonių yra juodoji magija, tai yra prasminga. Man atrodo, kad serialo rezonansas buvo pakankamai platus.

Kaip vertinate jaunąjį lenkų kino kūrėjų kartą? Wojciechus Mar-

czewskis tvirtina, jog jaunesniems stinga gyvenimo patirties, kad jų pasakojomos istorijos taptų įsimintinos ir universalios.

Lenkija nėra išimtis, visame pasaulyje kinas stokoja individualybę jau nuo 8-ojo dešimtmecio. Dabar tėvų kūrėjų karta nepatyrė stiprių, sudėtingų išgyvenimų. Režisieriai dažniausiai tampa pasiturinčių tėvų vaikai, išaugę vartotojų skaičioje, iššukių nepažišančioje aplinkoje,

Nemoku tiksliai paaškinti. Palyginkime, pavyzdžiu, „Rožytę“ ir „Kitų gyvenimus“. Abu filmai paskoja apie inteligento akistatą su autoritarine sistema. Tačiau Floriano Hencklio von Donnersmarcko filmo dramaturgija tokia, kad jis buvo suprantamas visur, laimėjo ir Europos kino apdovanojimą, ir „Oskarą“. Tuo tarpu Jano Kidawos-Błoński pranešimas nėra toks aiškus, nors istorijos potencialas ne ką

mas liko niekieno nepastebėtas. Tik sugrįžusi į Daniją jis sukūrė filmą, kuris gavo „Oskarą“. Reikia atminti, kad amerikiečių režisieriai labai suvaržyti. Niekas nėra visai nepriklasomas. Nebent broliai Coenai.

Bet juk Jūs išsaugojote kūrybinę laisvę net dirbdama „Warneriui“.

Teko nežmoniškai sunkiai kovoti, o po to didžiosios studijos bijojo mane kviečius. Tie, kurie sprendžia,

Agnieszka Holland ir aktorius Michał Żurawski filmuojant „Tamsoje“

jiems neteko susigrumti su gyvenimu. Ir ekranas atspindi privačių išgyvenimų seklumą. Iprastinės debiutų temos yra egzistencinės brendimo problemos, tapatybės paieškos, santykiai su tévais, pirmoji meilė ir vaikystės kompleksai. Tačiau vos spėjė suvesti saskaitas su neturinčiu laiko tévu, ištrükę iš po motinos sparno kūrėjai pradeda pasakoti pasakas.

Kadaike lenkų filmai padėjo Vakarams akius krašteliu pamatyti tai, kas vyksta už geležinės uždangos. Ar šiandien galime kuo nors sudominti užsienio žiūrovus?

Sudominti gali konkretus filmas arba kūrėjas, kaip kadaise Krzysztofas Kieślowski. Tačiau prasimūsti labai sunku. Netgi A klasės festivaliai prarado tarpininkų vaidmenį. Didysis prizas Kanuose negarantuojas platinimo net Europoje, ką jau kalbėti apie Jungtines Valstijas. Sunku tikėtis tokios sėkmės, kokia lydėjo Wajdą. Tačiau rumunai įrodė, kad su lokalaus pobūdžio filmais galima išeiti į pasaulį, bent jau per festivalių tinklą.

Ar dėl mūsų filmų vis nematyti didžiųjų festivalių konkursuose? Neįdomios jų temos? Nemokame pasakoti istorijų?

Iki 2005-ųjų mūsų kinas buvo duobėje. Tik tuomet buvo sukurtas veiksminga finansavimo sistema ir jau turime keliolika gerų filmų. Juos galima drąsiai rodyti Berlyne arba Kanuose. Tačiau lenkų filmai ten nėra madingi. Turime įveikti šią tendenciją. Ieškoti ko nors raiškesnio, originalesnio, stipresnio, komunikatyvesnio, kad tokiai filmų nebūtų galima atmetti.

Kaip turite galvoje?

mažesnis. Dalyvavau „Rožytės“ peržiūrose Valstijose. Mano pažištami amerikiečiai klausinėjo, ar herojus finale nusiužudo, ar žūsta nuo saugumiečio rankos. Pasižiūrėjus dviejų valandų filmą neturėtų kilti tokiai klausimai. Antraip nepasiekime Vakarų žiūrovo.

Prieš dvidešimt metų Jūs buvete viena nedaugelio, apsisprendusi palikti Lenkiją ir daryti meninę karjerą Vakaruose. Šiandien Lankoszas jau Amerikoje, Komasa ir Borowskis ketina kurti angliskai įgarsintus filmus.

Lenkijoje jie pradeda dusti. Laimi arba neteisingai pralaimi konkursą Gdynėje, o paskui jų filmus pažiūri 30 ar 300 tūkstančių žiūrovų. Gal jiems to per maža? O gal tiesiog nori daugiau uždirbtų. Režisieriai darbas pas mus apmokamas pasibaisėtinai prastai. Žymiausiai kūrėjai uždirba tik nedidelę dalį to, ką vokietis gauna už antrą, trečią filmą, mažiau nei amerikiečiai debiutantai, kurio filmo biudžetas vos siekia milijoną.

Bet Jūsų duktė po debiuto Amerikoje juk gržo į Lenkiją.

Mainais ižiūrus ir pinigus Lenkija gali pasiūlyti kai ką kita. Išaugo didelis gabiu kino ir teatro režisieriai, muzikai, dailininkai, aktorių būrys. Meno pasaulis nėra didelis, galima greičiau tapti matomam, ieškoti ir rasti bendraminčių. Isteigus Kino meno institutą jau įmanoma sukaupti biudžetą nebrangių filmų. Todėl man atrodo, kad Borysas Lankoszas per anksti pasuko į Ameriką. Apsisprendus dirbtu užsienyje, reikia turėti tvirtą padėtį. O ir tai negarantuojas sėkmės. Donnersmarckas padarė silpnutį „Turistą“, amerikietiškas Susanne Bier fil-

laikosi nuostatos, kad konfliktams nėra laiko, verčiau pasisamdyti gerą amatininką, kuris nesipriešins. Todėl net ir tokie autoritetai kaip Francis Fordas Coppola daugelį metų nesugeba sukompaktuoti biudžetą. Martinas Scorsese dirba daugiausia Leonardo DiCaprio dėka. Prieš paliekant šalį verta apie tai pagalvoti.

Jūs dažnai kartojate: „Už talentą tenka moketi“.

Tačiau niekad samoningai nesiaukojau meno vardin. Tiesiog darbas buvo vienas iš mano prioritetų. Jis ir lémė vienokį ar kitokį pasirinkimą.

Ar neteko gailėtis?

Manau, kad mano gyvenimas buvo nuoskelius. Negrijtu mintimis į apsisprendimo akimirkas, nesvarstau, ar nevertėjo pasielgti kitaip. Galima gailėtis sukėlus autoavariją. Dariau tai, kuo galiu didžiuotis ir su kuo galiu susitapatinti. Kai televizija rodo kurį nors mano filmą, pažiūriu jį ir man atrodo, kad jis vis dar kažko vertas.

O peržiūrint šalies naujinės interne ar Jums kartais nešauna į galvą tokia mintis: „Nei iš Kieślowskio, nei iš mano filmų lenkai nieko nepasimokė“?

Ne, nes nickad nepuoselėjau iliuziją, kad kinas pakeis pasaulį. Man skaudu, kad nepasimokome iš didžiųjų istorijos įvykių ir nuolatos kartojame tas pačias kliaudas. O kinas? Tikiu, nors jis negali pakeisti visuomenės, gali paveikti vieno žmogaus gyvenimą. Ir man to pakanka.

VERTĖ LINAS VILDŽIŪNAS

Kažko vis trūksta

Paroda „Present: Rytų Europos fotostrategijos“

Danutė Gambickaitė

Šiais metais fotografijos meno festivalis „In Focus“ prasidėjo dizaino ir inovacijų centro „Titanikas“ parodų erdvėse. Čia pristatyta apžvalginė-sunesčinė daugiausiai šiuolaikinės Lietuvos fotografijos paroda „Present: Rytų Europos fotostrategijos“, kuruota trijų kuratorių: Eglės Deltuvaitės, Andriejaus Florkovskio ir Alvydo Lukio. Kadangi kuratorai trys, paroda taip pat iš trijų neapibrėžtu, bet perskaitytomu dalii.

„Kas yra Rytų Europos fotografia?“ – klausia viena iš parodos kuratorių Eglė Deltuvaitė. Čia pat iškeliamas ir dar vienas klausimas: „Kas iš viso yra Rytų Europa?“ Taigi, kas? Bent jau aptariamos parodos kontekste paliekama laisvė atsakyti (visomis šio žodžio prasmėmis) sau pačiam. Ir vis dėlto atrodo, kad „Rytų Europos“ savoka kiek per skambi, ypač turint omenyje, kad ją reprezentuoja keliolika Lietuvos ir Lenkijos kūrėjų. Dažnai mėginiama visk sudėti po viena kepure atsiduoda kažin kokiui oficialumu, pareiga.

Kalbant apie tai, kas parodoje yra – tai įvairenybė. Ji labai ryški, tad tenka gérēti tuo, ką įvairenybės visada suteikia, pavyzdžiu, galimybę išsiroteiliuoti į kažką viena arba iš visų, bet po vieną. I savą atmintį kone automatiškai norisi sudėlioti kūrinius pabrėžtinai atskirai. Tiesa, daugelis jų vienur ar kitur matyti, girdėti.

Pirmais parodos dalis išskiria viena tendencija, kurią iš tiesų galiama laikyti fotografijos dabartimi – tai gretinimas su praeitim, žvilgsnis atgal, savotiška nostalgija. Ja spinduliuoja žydičiomis obelims, išlikusioms tarp Vilniaus daugiaubčių, Romualdą Rakauską cituojanti Aistės Kisarauskaitės serija-replika. Pasivaikščiojimu po archyvus tampa ir Irenos Giedraitienės fotografijos iš 1956 m. Maskvos Tautų spartakiados ar Gintaro Zinkevičiaus „Akcija. 1991–1992“ – paroda peizažuose: miške, po šviliptinio traukinio bėgiais, miesto gatvėje etc. Juose *out of focus* tūno (ir tikrai matosi) dar vienos į nugarą kvėpujančios parodos peizažas. Ištinkintoje fotografijoje susitinka parodos.

Šie retro inkliuzai kiek atgaivina parodą. Sukuriamos sąlygos cituoti, replikuoti, polemizuoti su praeitim. Kur yra įvairenybė, to dažnai apstu. Nevaržo nei vietas, nei laiko vardiukliai. Šalia Deltuvaitės pasiūlytų retro inkliuzų atsiranda Gycio Skudžinsko „teisingiausiai portretai“. Dokumentų fotografijos iš tiesų turi savybę būti hiperteisingsos. Čia parodoksalus portretuojamojo nuasmeninimas: žmogus vaizduojamas kuo tiksliau, taip realiai, kad realumas tampa šaltas, dirbtinas, galu gale nerealus. Šalia retro inkliuzų kitaip atrodo ir Joanas Deltuvaitės išdidinti biurų žaisliukai arba penkių Andriejaus Florkovskio pristatyti autorių darbai, pasižymintys savitu žvilgsniu į portreto žanrą.

Gana simptomiskas tokio pobūdžio kūrinių man pasirodė tapatybės fenomeno strategijai priskirtinas šiai metais bakalauro diplomą apsigynusios Dalios Mikonytės kūrinius „Tikslingas darbas“. Ypač paroigingai studijuojančio menininko situacijoje galima ižvelgti ir teigiamų, ir neigiamų niuansų – nelygu, kaip pažiūrėsi. „Kažko vis trūksta,

Kitoje ekspozicijos dalyje, kurią globoja fotografas Alvydas Lukys, strategijos nurodytos raštu: minimi fotografinės technikos, kultūrinės atminties, tapatybės ir kontekstualiuoto vaizdo fenomenai. Šiai fenomenais-strategijomis, aišku, kliautis galima, bet nebūtina.

Kalbant apie šią dalį yra dar vienas jdomus niuansas, susijęs su institucija – mokykla. Lukys ne veltui iškelia mokyklos klausimą: iš tiesų vienoje salėje sukaupta beveik vien Vilniaus dailės akademijos Fotografijos ir medių meno katedros absolventų kūrinių.

Pastaruoju metu neoficialiam diskurse tai vienur, tai kitur pasigirsta visai įdomių pastabų, susijusių su šios mokyklos auklėjimo strategijomis. Studentai skatinamiapti tyrejais ir kuo plačiau išanalizuoti duotą ar pasirinktą temą. Sistema, regis, teisinga. Tik kartais ima ir atsiranda kažkokiu neigiamu vibracijų. Jų buvo galima justi, pavyzdžiu, stebint bakalauro gynimus, kuriuoje pasitaikė situacija, kai dėl to pareigoingų studijavimo buvo sutrinkama ir užsikertama.

Gana simptomiskas tokio pobūdžio kūrinių man pasirodė tapatybės fenomeno strategijai priskirtinas šiai metais bakalauro diplomą apsigynusios Dalios Mikonytės kūrinius „Tikslingas darbas“. Ypač paroigingai studijuojančio menininko situacijoje galima ižvelgti ir teigiamų, ir neigiamų niuansų – nelygu, kaip pažiūrėsi. „Kažko vis trūksta,

Gintaras Zinkevičius. Iš serijos „Akcija. 1991–1992“

kažko vis negana“, kaip sakoma vienoje lietuvių liaudies dainoje arba Artūro Railos instaliacijoje.

Didžioji dalis šios parodos kūrinių (Roberto Narkaus, Ugniaus Gelgudos, Artūro Valiaugos) buvo jau matyti kitose parodose, projektuose, kur jie veikė kitame kontekste ir kėlė kur kas daugiau minčių. Pavyzdžiu, Gelgudos „Kriminalinių peizažų“ visu ūgiu atskleidė visai nesenai pristatyti „Vartų“ galerijoje. Narkaus kūrinių silogizmas irgi kitaip atrodė projekte „Gegužės 7“ kontekste. Bet įdomu, kad šiuo atveju jis tampa savotišku ai du, dokumentacija ir užuominia į ankstesnį buvimą. Toks buvimas „Jablonskio gitarai“ suteikia dar daugiau prasmės ir pavidalo pratęsimą.

Parodos kūrinius sujungti tikrai nelengva, tad turbūt ir naudojamas šiaip jau neretai labai įdomia, bet ne mažiau klampiai savoka – „Rytų Europa“. Turbūt šioje parodoje nereikėtų aklai ieškoti tų Rytų Europos fotografijos strategijų – gal vėliau, praėjus festivaliui. Dabar belieka svarstyti apie susigalvotą šios parodos Rytų Europą, nes aiškesniams kalbėjimui apie kokias nors strategijas vis dėlto trūksta kūrinių kritinės masės. Žinantiems ją reikia nuolat turėti ir nešiotis mintyse, o nežinantiems – toliau nežinoti.

tys kontaktiniai atspaudai, rasti šeimos archyve ir sudėti į vabzdžiams kolekcionuoti skirtas dėžutes. Čia galima ižvelgti ir *drugio efekto* (kartu ir keliavimo laiku) tropą. I šią J. Balčikonio „Erdvėlaikio“ variaciją vėlgi galima pažvelgti ir kaip į nuorodą apie ankstesnį buvimą, ir kaip į prasmės ir pavidalo pratęsimą.

Parodos kūrinius sujungti tikrai nelengva, tad turbūt ir naudojamas šiaip jau neretai labai įdomia, bet ne mažiau klampiai savoka – „Rytų Europa“. Turbūt šioje parodoje nereikėtų aklai ieškoti tų Rytų Europos fotografijos strategijų – gal vėliau, praėjus festivaliui. Dabar belieka svarstyti apie susigalvotą šios parodos Rytų Europą, nes aiškesniams kalbėjimui apie kokias nors strategijas vis dėlto trūksta kūrinių kritinės masės. Žinantiems ją reikia nuolat turėti ir nešiotis mintyse, o nežinantiems – toliau nežinoti.

Paroda veikia iki rugpjūčio 18 d.

„Titaniko“ II a. ekspoziciją salė

(Maironio g. 3, Vilnius)

Dirba antradienė–šeštadienį 12–18 val.

Apie mirtingumą

Algimanto Švėgždos (1941–1996) paroda „Esu gamtos dalis“

Monika Krikštopaitė

Daugelis kultūros dalyvių (leidiunai, galerijos ir kt.) ši sezoną pradeda ištempę, nervingi. Jau praėjusių metų biudžeto apkarpymai ir mokesčių pertvarkymai kėlė rimtų klausimų, o dabar dar imta kalbėti apie naują ekonominės krizės bangą. Išigali bejegystės ir mirtingumo nuo jauta. Ypač kalbant apie kultūrinę spaudą. Nes jos nauda nėra tiesioginė. Ją lengva užmiršti. Tik kas vėliau atspindės tai, ką nuveiks sékmingesnieji? Kas dirbs su kultūros atmintimi? Vis daugiau kalbama ne apie atidarymus, o apie užsirybus. Pasaulis gedi žuvusiu (Lietuva žaidžia krepšinių).

Visame tame fone Algimanto Švėgždos vokiškojo periodo (nuo 1982 m.) piešinių, grafikų ir akvarelės, rodomas „Titaniko“ parodų salėje, veikia paguodžiamai. Kovojančių su akivaizdžiu kūnu nykimu menininko ižvalga tik aštėjo. Jis susikaupęs ieškojo šviesos ir tobolumo. Bandymai pagauti ir popieriuje suturėti kickvieną realybęs akimirka įgavo žūtbūtinės kovos atspalvį. Drausmė, laiko taupymas, rūščiai matuojamos jėgos – visa tai iš dar-

bū prabyla griežtu tonu į žiūrėtojų, verčia jaustis nevertinančia, ką turi. Mintis, jausenas, sveikatos būseną detalai fiksavęs ne tik vaizdu, bet ir raštu menininkas savo laiskuose bei dienorašiuose aprašo, kaip jų jaudina, kiek džiaugsmo ir užsimiršimo suteikia gamta, ypač miškas. Parodoje viena siena buvo skirta vien miško temai.

Nuostabą ir grožėjimasi gamta bei meistriškumu ją atkartoja gali patirti ir stebintysis. Švėgždos nuo pieštas lizdas ar šakelė, rodos, plazda. Detalių gausybė neleidžia daiktui, nors ir mažo, suvokti iškart kaip visumos. Šmirinėjant aikai ir vaizdas mainosi. Piešiniai su greta kiliografiškai išvedžiota teksta panašū į alchemiko užrašus. Mane ir galbūt kitus žūrovus labiausiai jaudina tie jo darbai, kur vaizduojamas koks nors nykstantis augalas. Granatas, bulvė, avokadas irsta ir būtent tuo yra patrauklus. Lyg sakančias, kad tai turi būti, aš tik atsiveriu paslapčiai.

Tačiau kuo gi svarbi ši paroda?

Juk ne taip seniai Nacionalinėje dailės galerijoje buvo išsamesnė. Pirma, svarbi tuo, kad laiko žirklių atskirtų žūrovų nematytas menininkas sulaukė daug naujų gerbėjų, kuriems galbūt norėtusi dar. Juk dabarties kultūra paremta kartojimu. Antra, NDG parodos išsamumas šiek tiek išsklaidė akcentus – rodyta ir tai (pati ankstyviausia kūryba), ko pats Švėgžda gal kiek varžytusi. Reikšmingos institucijos didžiosiose salėse jis atrodė įvairus ir reprezentatyvus. O šioji ekspozicija sugražino įprastą menininko kūrybos veidą. Jis intymus, susitapatinęs su gamta, tyla, panirę į vidinius pokalbius su egzistencija. Švėgžda juk tikėjo tobulėjimui, artėjimui prie esmės. Parodoje „Esu gamtos dalis“ gal ir nematyti kūrybos kelio (kaip kad NDG parodoje), bet išgryntinos išvados, tie priartėjimai. Svarbu ir tai, kad eksponuojami ir niekur anksčiau nerodyti darbai. Todėl dvi parodos ne prieštarauja, o tik papildo viena kitą.

Grįžtant prie apmastymu apie materiją – džiugino tai, kad paroda vyko ilgiu nei mėnesį. Galbūt per aktyvų parodinį sezoną (nuo rudens iki pavasario) tai būtų buvusi pernelyg didelė prabanga, tačiau gal verta mums visiems išsklausyti į nušvitusiojo Švėgždos mokymą: kai išteklių tiek nedaug, geriau juos la-

Algimantas Švėgžda. „Heine Hansen“. 1985 m.

bai tikslinai naudoti. Aš už ilgiu veikiančias, bet nekompromisinės kokybės (kaip kad ši) parodas. Maramas dar nėra priežastis sustoti. Net atvirkščiai – atėjo laikas „gulbės giesmėms“. Tik įdomu, kada

mums reiks atsiduoti paslapčiai? Paroda veikia iki rugpjūčio 3 d. „Titaniko“ I a. ekspoziciją salė (Maironio g. 3, Vilnius) Dirba antradienė–šeštadienį 12–18 val.

Atostogos prieš 100 metų

ATKELTA IŠ 1 PSL.

tekėti. Pamažu sveikatinguji vandenų garsas pasklinda drauge su tą jvairiausiu pasilinksmimiu garsu. Jei gali smagintis paliegėliai, kodėlgi neturėtū pasismaginti ir sveikieji? Taigi ir tie, kuriems jokio ligojnickados nebuvo išbalės veidas, traukia, keliauja į mineralinius vandenis! Pamatyti ką nors ir pasirodyti patys, pašokti ir pavaikščioti – o gal... o ką, jei pasitaikys geras šansas! Ir štai iš šiaurės ir iš pietų, iš vakarų ir iš rytu liūliuoja pulkai keliaunkų – ligotų ir sveikų. Gerokai nutukę ir per daug sulyse, silpnaplaučiai ir su geliamais kojų kaulais; karštligiskai trokštą naudotis gyvenimu ir tie, kuriems boste nusibodo gyventi; su pilnomis kišenėmis ir su melancholiška jų tuštuma – visi mauna į mineralinius vandenis, – o išganingi jų šaltiniai jvairiausiomis priemonėmis gydo tas visas sveikų ir paliegėlių ligas.¹

Knygos centre – naujosios kartos, veiklos žmogus, inžinierius Ravickis, tiesiantis geležinkelį tarp Vilniaus ir Varšuvos, einant netoli Druskininkų. Kurorte jis įsimyli pagrindinę heroję, gyvenimui nusiviliusi aristokratę, idealistę gražuolę Reginę. Romantiška istorija rutuliojasi kurorto fone, o jo kasdienybę sudaro nesibaigiančios pramogos, muzikavimas, šokiai, arbato gérimas, knygų skaitymas altanose, piknikai, pasivaikščiojimai, vakariniai plaukiojimai valtimi Nemunu, kur, anot rašytojos, „tamsiai glotnia vandenų erdve ne tik valtys gali plaukti; kartais ja plaukia ir jausmai, ir aistros, kaip ir vilnims mestos gėlės². Jausmų skleidimasis gamtoje vilijoje atvykėlius iš miestų, leido jiems patirti naujų išgyvenimų.

Romane Druskininkų traukos centras, visuomenės susitikimo vieta – snobiškos grafienės salonas, kur rinkosi išskirtinė draugija. Ožeškienė piešė grafienės rūmų vaizdą, varso roto ritualus ir papročius: „Priešais platų, rymanči ant lengvos kolonados, didžiosios ponios prieštū klojėjo gėlių klombos, o palei jas į jvairias pusēs bėgo sodo takeliai, po senų medžių šešėliais arba tik išpuošti gėlėmis. Tarp tankių rožių ir jazminų krūmų arba išsišakojusių medžių unksmėje stovėjo sniego baltumo suoleliai. Šis platus ir gražus sodas atsidarydavo kasdien kiekvienam, kas norėjo pasivaikščioti.³

Promenados Druskininkuose vyko palei Nemuną nusidriekusiamė natūraliame anglisko tipo parke. Jo alėjos jungė svarbiausias kurorto vietas – kurhauzų, mineralinių vandenų pavilioną, voniu gydyklą. Promenados kiekvienam leido apžiūrėti kitus ir pasirodyti visuomenei, o tai buvo puiki proga pademonstruoti save, išsiskirti išvaizda, elegantiškais apdarais. Kurortų kultūra XIX a. pabaigoje Europoje pagimdė kosmo-

politines vasaros madas, lengvus, šviesius drabužius, baltas moterų suknelės su būtiniais aksesuarais – skrybėlaitėmis, skėčiais, šviesius vyrų kostiumus. Ši apranga tapo neplašyti kurorto reikalavimui, o damas stengesi atvykti pasisiuviusios paskutinės mados suknelės. Jų reikėjo nemažai: pagal to meto etiketą moterims apdarus, anot Ožeškienės, privalu buvo keisti ne mažiau kaip tris kartus per dieną.

Per atostogas derėjo įamžinti savę ir savo draugiją. Druskininkuose tai buvo daroma L. Baranovskio fotoateljė. Nuotraukos, fiksavusios „laimingos ir nerūpestingos vasaros“ akimirkas, buvo siunčiamos, dovanojamos ar laikomas atminčiai. Plito ir kita kurortinio vasarojimo „atminties“ forma – atvirukai su Druskininkų vaizdais. XX a. pradžia atnešė kurortinių turinių fotografinių atvirukų buimą, o Lietuvos filokartijos istorijoje atvirukai su Druskininkais užima antrą vietą po Vilniaus miesto vaizdu.

„Pusė“ Vilniaus leido vasaras Druskininkuose, čia rinkosi dvarininkija, miestiečiai, kultūrinis elitas. Kurorte nuolat atostogaujanti Eliza Ožeškienė 1904 m. rugpjūtį leidėjui Wacławui Makowskiui skundėsi, kad ji ir jos bičiulė Vilniaus rašytoja Jelena Dmochowska nespėjančios rašyti straipsnių literatūriniam almanachui: „Medžiaga knygai tingiai renkasi! Taip jau yra, kad mums, plunksnos žmonėms, vasarą sunku rašyti. Iš ponios Dmochowskos, kuri čia vasarojo, sužinojau, kad apie Nerį ji dar nieko neparašė. Aš irgi vėluosiu su straipsniu apie Nemuną. Atvykau čia smarkiai pasiligojusi, visapusiškai gydžiausiu, o dar ir tas drauginges gyvenimas, neišvengiamas prie mineralinių vandenų ir t.t.“⁴

„Neišvengiamas“ draugijų gyvenimas, pramogos kurorte buvo nuolatiniai, bet po 1863 m. sukilimo linksmybės nurimo, pakito jų pobūdis. Numalšinus sukilimą, Šiaurės vakarų krašte tiek lenkų, tiek lietuvių kalba viešumoje buvo uždrausta, tad renginiai, spektakliai Druskininkuose vyko rusiškai. Legali lenkiška kultūrinė veikla atsigavotik po caro Nikolajaus II manifesto, Druskininkuose pradėti rengti lenkiški vakarai, pirmasis įvyko 1905 m. rugpjūčio 5 dieną. Literatai Eliza Ožeškienė, Jelena Dmochowska, Kazimierzas Laskowskis sukūrė tekstą anuomet populiarus žanro spektaklui, „gyvajam laikraščiu“. Vakare metu perskaitytas „Druskininkų laikraštis – literatūrinis-meninis-satyrinis-filosofinis-humoristinis-joks“⁵ šmaikščiai priestate kurorto naujienas, pastangas modernėti. 1908 m. įsteigta Druskininkų dramos ir muzikos mylėtojų draugija „Ondyna“, rengusi koncertus, literatūrinius, šokių vakarus.

¹ E. Ožeškienė, *Paskutinė meilė*, II leid., vertė S. ir S. Dabušiai, Kaunas, 1995, p. 10.
² ten pat, p. 114.
³ ten pat, p. 22

Andrius Surgailis. Druskininkai. Vila „Radium“ 2010 m.

1908 ir 1909 m. sezono vaidino lenkų teatro trupė, sudaryta iš Varšuvos aktorių, vadovaujama Karolio Hoffmanno.

Kurortas gyveno savo ritmu, klesėjo sezono metu – nuo gegužės iki spalio. Vasarą Druskininkai turėjo orkestrą, kuris kasdien griežė kurhauzo estradoje, nes tikėta, kad muzika pagerina pacientų gyjimą. Išlikusios koncertų afišos liudija, kad 1872–1888 m. orkestrui dirigavo V. Ebanas, 1888 m. kurhauze pasirodė Londono karališkojo teatro primadona Rafael Machic, baritonas D. Krotovas. XIX a. pabaigoje orkestrui dirigavo Peterburgo konservatoriją baigęs Levas Steinbergas, akompanavio pianistas Levas Dessonas, smuiku griežė Vilniaus muzikos mokyklos dėstytojas Elijas Malkinas, koncertavo žymus lenkų smuikininkas Stanisławas Barciewicz. Muzikinis kurortu gyvenimas negalėjo nepaveikti būsimomo kompozitoriaus M. K. Čiurlionio, užaugusio Druskininkuose.

Tautinė kurorto publikos sudėtis buvo įvairi, didelę dalį sudarė lenkai, kalbiai iš Lietuvos ir Lenkijos žemė, nemažai būta atvykėlių iš Rusijos imperijos. Lietuvių suvažiudavo nedaug, bet apylinkyti etnosai sudarė lietuvių valstiečiai. Atostogauti plaukė įvairių tikėjimų žmonės, tad priva-

loma kurorto sąlyga buvo skirtingų konfesijų maldos namai: Druskininkuose veikė katalikų bažnyčia, stačiatikių cerkvė, keli sentikių maldos namai, sinagoga.

„Apgyvendintą mišką“, – taip Druskininkus XIX a. pabaigoje apibūdino rašytojas publicistas Ben-Ami (Markas Rabinovičius) – ypač mėgo žydai. Jie sudarė miestiečių daugumą vakarinėje Rusijos imperijos dalyje, tad ir ženklių atostogaujotų dalį. Druskininkų vieta jų įstoriuje rodo tai, kad 1887 m. čia įvyko antrasis visos Rusijos sionistų suva-

žiavimas, propagavęs žydų grįžimą į istorinę tėvynę. Žydai aktyviai dalyvavo pramoginiame, kultūriname kurorto gyvenime, orkestro dirigenai ir muzikantai dažniausia buvo žydų tautybės.

Pirminė kurorto paskirtis buvo gydymas, o pozityvistinis mentalitas lémė karštą XIX a. miestiečių tikėjimą medicinos galiomis. Parke veikė mineralinių vandenų vonios, gimnastikos ir masažo salės, o 1887 m. įsteigtais saulės vonių parkas žymėjo Europą apėmusi grįžimą į gamtą; gryno oro, saulės svarbą sveiko kūno puoselėjimui. Kai XIX a. pabaigoje anglai Europą užkrėtė naujomis sporto šakomis, Druskininkuose atsirado teniso kortai, taikai dviračiams, kroketo aikštélė. Gydomojo vandens gėrimas buvo privalomas ritualas parko mineralinių šaltinių paviljone. XIX a. pabaigoje Vakarų kurortuose išskilo dailiūs statiniai – pieninės, nes pienas imtas taikiyti kaip natūrali daugelio ligų gydymo priemonę.

1913 m. kurortą aplankė net 18 tūkstančių atostogautojų. Jų srautą reikėjo aptarnauti, apgyvendinti. XIX–XX a. sandūroje Druskininkuose sparčiai kilo nuomojami varšnamiai – vilos, pensionai. Jiems būdingas sveicariškas stilis, atsiraides XIX a. pirmoje pusėje Vokietijoje, o antroje pusėje tapęs kosmopolitinu, plėties Rytų Europoje – Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Rusijoje ir Skandinavijos šalyse bei JAV. Ši stilų įkvėpė tradicinės Sveicarijos kalnų trobelės – *chalet*. Sveicariško stiliaus medinės vilos buvo keilių aukštų, sudėtingo asimetrinio plano, su bokšteliais, mansardomis, daugybė balkonų, galerijų, atveriančių supančią gamtą. Visos vilos turėjo stiklintas ar atviras verandas,

kuriose popiečiu buvo geriama arbata. Vilos tuoštos ornamentiniaių drožinėjimais, kuriuose ryškūs anumet madingų tautinių stilium – sveicariško, neorusiško, lenkiško arba „Zakopanės“ atgarsiai. Puošnumu išsiskyrė medinė vila „Maurytanka“ su Artimųjų Rytų „maurų“ stilium architektūros bruožais. Vila išliko iki mūsų dienų, deja, netekusi daug detalių. XIX–XX a. sandūros Europoje „maurų“ stilium buvo suvokiamas ne kaip islamiškas, o kaip žydiškas; nes žydai kilę iš Artimųjų Rytų, taigi orientalistinis stilium siekė būtent su jų tapatybe.

XX a. pradžioje Druskininkuose buvo nemažai vilų ir visi privalomi kurorto atributai. Parko pakraštyje įsikūrės neogotikinis kurhauzas atliko ne tik stoties funkcijas, bet ir buvo svarbiausias pramoginio gyvenimo židinys: čia veikė šokių salė, biblioteka, skaitykla, damų persirengimo kambarys, restoranas, biiliardinė ir vasaros estrada kieme. Nemuno ir Ratnyčios upėse stovėjo uždaros mokamos maudyklės, nes maudytis viešoje vietoje XX a. pradžioje nederėjo. Minėti kurorto infrastruktūros statiniai – kurhauzas, mineralinių vandenų paviljonas, pieninė, maudyklės buvo mediniai, ir nė vienas iš jų neįsiliko iki šių dienų.

Šiandien XX a. pradžios atostogų pasaulis užmirštas, tik jo likučius dar gali aptikti Druskininkuose. Andrius Surgailio fotografijų medinės vilos tebesaugo XX a. pradžios kurorto prisiminimus, miesto pušyne žavesi, gyvenimo stilium, derinantį gydymą su pramogomis, asmens privatumu su draugijų bendravimu, gamtos ramybę su civilizuotais patogumais ir elegantisku modernumu. Nuotraukos primena išnykusį klestėjimo metą, daugiataučio, kosmopolitinio kurorto vasaras.

LAIMA LAUČKAITĖ

Esamas būtasis

Remigijaus Treigio fotografijų paroda

Ar tas dūmų šdas gali bent kiek praplysti ir prasiskleisti – nesvarbu – į gyvenimą ar į mirtį?

A.J. Greimas

Laima Kreivytė

Nedaug yra fotografijų, į kurias galėčiau žiūrėti valandų valandas ir nė nepastebėti, kad laikas susitraukė iki mirksnio ir atvirkšciai – akimirka tėiasi kelerius metus. Tai ne poetiškas vaizdinių. Greičiau asmeninis ir net buitinis. Dar mokykloje išskirpau dviejų degtukų dėžučių dydžio Treigio fotografijos reprodukciją iš laikraščio ir priklijavaus ant sienos priešais rašomajį stalą – šalia kalendoriaus, pamokų tvarkaraščio ir žemėlapio. Ne dėl grožio, o dėl nepaaiškinamos traukos, kurią skleidė gyvai transliojamas praeities laikas. Tada taip negalvojau – nesąmoningai naudojausi tuo prastos kokybės atvaizdu kaip laiko mašina. Aatsiplėšusi nuo knygos išsivedavau akis į padūmavusį pastatą su Jonėninėmis kolonomis ir – abrakadabra – krentu į prarasto laiko bedugnę. Tik dabar suprantu, kad tai buvo ne estetinis poreikis, o išlikimo instinktas. Kai laiką, erdvę ir gyvenimą reguliuojantys tvar-karašciai, kalendoriai ir planai suspausdavo smegenis, reikėjo slapto išejimo į kitą dimensiją. Nes „neįmanoma užsimušti bedugnė“, jei dugno nėra“.

Prisiminiau visa tai vaikšiodama po Remigijaus Treigio parodą „Baroti“ galerijoje Klaipėdoje, o paskui – jo fotografijų ekspoziciją Vilniaus meno mugėje. Mugės formatas nėra palankus įdėmiam žvilgsniui, bet net ir čia Treigys „išjungė“ išorinį triukšmą ir paleido vieną – savo fotografijose užfiksuo-tus netaisyklungumo virpesius. Kad jie rezonuoja su mano (ir turbūt daugelio) laiko pajauta, nekyla abejonių. Bet kaip atsiranda šis rezonansas, kur yra tu nematomų bangų šaltinis? Vaizdas, negatyvas, fiksavimo akimirka, ryškinimo procesas, žvilgsnis, švesa, chemija, popierius, kamera, fotografas?

Treigio fotografijos yra sraigtinės – jos sriegia laiką. Netauksteli vienu smūgiu kaip „lemiamo momento“ fotografų. Neduria keisto mirksnio peiliu kaip Diane Arbus sekėjų. Neraž filigraniskų belaikės tobulybės kontūrų kaip fotoestetai – nuo Edwardo Westono iki Roberto Mapplethorpe'o. Nedrasko kasdienybės žaizdų kaip Nan Goldin. Treigio fotografijos ribuliuoja, skleidžia nematomų būsenų bangas. Jos ne fiksuoja, o ištęsia, sklinda, sklaidosi – atrodo, kad tai ne sustinges, bet stingstantis, tyrantis laikas. Vaizdas tyvuliuoja prieš akis, sugeria žvilgsnį. Panardina į rūką ir laiko tol, kol akys išmoksta kvėpuoti.

Laiko tūsumas ilgam įklampina žvilgsnį. Treigys kuria kasdienybės inkliuzus, užlietus tašios švesos, bet dar nesustingesius. Todėl kiekvienu kartą atsimuši ne į kietą pavir-

šių, o į takų – gal skystą ar dujinį – ir iš lėto grimzti „anapus“. Paradok-sas – subraizytas paviršius turėtu būt ketas, kad išsaugotų įbrėžimus. Tačiau tai tik suciažėjus stiklas, ragen, nematoma uždanga. Tariamą paviršius kietumą nugludina tirps-tantys daiktų kontūrai. Treigio peizažai pilkų architektūros monotoniją paverčia miražu. Tokie vaizdai ne kabos parodoje, o vaidenasi, sapnuojasi, persekoja kaip įkyri min-tis. Arba sukasi begarsėje kino kronikoje.

Nors dėl garso dar verta padiskutuoti. Fotografiją tik su išlyga galima vadinti tylos menu, nes kartu su didmiesčio grafika ji įrašo ir jo bruzdesi, miške – baranauskiskus šnaresius. Socialinė fotografija rėkia kaip Muncho žmogus ant tilto. Treigio įrašai labiausiai primena subraizytas vinilo plokštėles, ypač tylos traškesi adatai tik palietus plokšteli, bet dar nepasigirdus muzikai. Fotografas kuria unikalius vienkar-tinius vinilos, kurie įrašo esamajį laiką ir niekada nenustoja suktis. Laiko triukšmo, traškesių įrašai iš laikinumo, trukmės mato tampa pa-sikartojimo, mito, amžinybės žen-klu. Paralelė su medžio rievėmis bū-tų netikslis – kaip tik dėl tikslumo ir suskaičiuojamumo. Vaizdo siunčia-mų bangų nesustabdė fotografijos

Remigijus Treigys. „Paskutinė diena Venecijoje (Krantinė)“. 2003-2004 m.

ar paveikslų rémas. Garsą pažadi-nęs varpas jau nutilo, o erdvė vis dar gaudžia ir nerimsta – kaip įmagne-tinta švytuoklė. Tiksliau – įmagne-tintas vaizdas, todėl žiūrovo esteti-nės pagavos švytuoklė ir negali-sustoti Treigio fotografijų lauke.

Tokia fotografija ne tuščia, o skli-dina sutankėjusios erdvės skaidulų. Nuklotą ką tik išspjautais ugnikal-nio pelenais. Aristotelis erdvę apibrėžė negatyviai – kaip tai, kas nė-ra kūnas. Ji neturi formas, ją įrémina kyšantis pastatai, stulpai, medžiai. Treigio fotografijose at-virkšciai – ne daiktai apibrėžia erdvę, o fono rūkai sklaidosi, kol faktūrų tankmę pradeda ryškėti langai, lovatiesės raukšlės, krūmy-nai – praradę apimtį, bet prisigė-re nesibaigiančios praeities. Laiko ri-buliavimas kartais igauna vos regi-mą grafinę išraišką – fotografijos

„dugne“ skleidžiasi koncentriški ap-skritimai, tarsi fiksuojantys povan-deninį smūgį („Namas rūke“). Pri-slopinta švesa sklinda iš nematomo šaltinio kažkur už materialaus fo-tografijos kūno. Tai ne istorinis, per-gales ir pralaimėjimus registruojan-tis laikas, ir ne mitologinė kartotė, įtvirtinanti pirmines mąstymo struktūras. Tai tapsmo metas – tū-sus ir tūstantis. Vibrerujantis iš gel-mės, kaip tie reti Lietuvą pasiekian-čią žemės drebėjimų virpuliai.

Agnė Narušytė savo „Nuobudu-lio estetikoje“ rašo apie Treigio ku-riamą fotografijos suvokimo sulė-tinimą. Ji prisimena ir Alvydo Lukio žodžius, kad „Treigys labai įdomiai sutapatina buvusi laiką su dabarti-niu, žiūrėjimo laiku“ ir kad jo ku-riamas fotografiniai triukšmas sulė-tina „objektų ir šviesos virtimą atvaizdu“. Įdomu, kad tirpstantys

pastatų kontūrai ir kone fiziškai juntamias fototriukšmo sklidinas fo-nas kartu yra ir geometriškas, rit-mingai su kaltas langų kvadratais, kolonų vertikalėmis ir peizažo ho-izontalėmis. Tobulas tokios egzis-tencinės geometrijos pavyzdys – 1990 m. sukurta „Vagonas“. Jis už-imai visą dangaus plotą – dangaus nėra, tik žemė, remianti du laikino lentiniu namo ratus. Tačiau yra pei-zažo linija su viltingu (ir vienintel-iu) šviesos įdrėskimu vagono apa-čioje. Taip daiktas tampa situacija. Vagonas užkaltas langais, kurių ke-turkampę formą atkartoja ratų an-gos. I kvadratą įbrėžti ratų apskritimai atrodo suspausti kaip ir pats nuo savo svorio apsunkęs prie žem-ės prisiplojės vagonas. Jis niekur nevažiuoja ir veikiausiai niekada nevažiuos. Paradoksas tas, kad ši ramii ir iš pažiūros plokštėliai fotografija spinduliuoja vidinę dinamiką: šviesos plyšys tarsi atveria žemės apvalumą, o langų angos (net ir už-darytos) nurodo ne sieną, o už jos slypiantį tūrį.

Langai – vienas svarbiausių Treigio partitūros ženklų. Jie gali reikšti garsą ir pauzę, ritmą ir monotoniją. Bet labiausiai – perėjimą į kitą erdvę. Tas noras prasiskverbtį anapus, užliisti už kadro krašto, ištrauki kitą formas dimensiją į paviršių su-artina. Treigio matymą su Wong Kar-wai filmų operatoriaus Christopherio Doyle'o filmų kadrais, kuriie atrodo lyg pamatyti pro petį siaurame koridoriuje. Kartais pirmą planą užgriozdina nesufokusuo-tai filmuojama veikėjo nugara – bet pati drama vyksta kadro gelmėj, beveik nepastebima. 2011 m. Treigio nufotografuoti „Namai“ – tai žvilgsnis į kampu nutištantį stan-dartinį penkiaaukštį pro kito bloki-nio namo langą, tarsi pasislėpus už langą krašto, kuris užima kone treč-dalį kadro. Pirmas planas, bet še-sėlyje. Fotografas dažniausiai sle-piasi už kameros ir architektūros, palikdamas nebent nematerialius pėdsakus.

Autorius nėra, tačiau yra jo pri-silietimai. „Tie murkdymaisi vonio-se, kai ryškinu pačią fotografiją ir nesitenkinu jokiais pincetais, o mer-ku rankas į chemikalus. Pačią emulsiją, patį ryškalą įtrini, glostai ranka. Tai lyg šamanavimas. Turi būti rankų darbas. Turi būti paties popieriaus palietimas.“ (R. Treigys) Taip kiekvienas atvaizdas tampa unikalus, netiražuojamas, dar la-biau priartinantis vaizdą prie tarpi-nėse erdvėse glūdinčios atminties.

Remigijus Treigys. „Namas rūke“. 1989 m.

Remigijus Treigys. „Namai“. 2011 m.

Elegiškai apie meilę

Nauji filmai: „Džeinė Eir“, „Vienišas vyras“

Živilė Pipintytė

Charlotte's Bronte romanas „Džeinė Eir“ – iš tų knygų, su kuriomis užaugo ne viena moterų karata. Pasirodė 1847 m., XX a. romanas buvo ekranizuotas ne kartą ir ne du. Kai palygini skirtingais dešimtmeciais ekranizuotas klasikines knygas, supranti, kad režisieriai stengiasi paminti tuos žinomo kūrinio motyvus ir idėjas, kurie jiems atrodo aktualiausi. Be abejo, ekranizacijos atspindi ir sukūrimo metu dominuojantį kino stilį. Kai bestsellerių sąrašu viršuje puikuojasi knygos apie jaunus ir gražius vam-pyrus, feministinė leksika pamažu įsigali net moterų žurnalose, o Londono gatvėse jauni neturtingū kvartalu gyventojai siaubia būtinės technikos ir madingų drabužių parduotuvės, akivaizdu, kad ir filmas akcentuos panasias idėjas. Nežinau, kokių sumetimų vedami britai pakvietė jauną američių režisierių Cory Fukunagą iš naujo ekranizuoti „Džeinė Eir“ („Jane Eyre“, D. Britanija, 2011), bet laiko dvasią filmas perteikia puikiai. Kitas klausimas, kaip pavyko perteikti knygos ištarnę. Manau, kad Alfredo Hitchcocko garsiojo anekdoto ožkos ir ši-kart pasakytu: „Knyga buvo geriau“. Nesupratau tik vieno: ar filmo kūrėjai yra įsitikinę, kad knygos siužetą ir taip visi gerai žino, ar jie sąmoningai nusprendė redukuoti ji iki telenovelės lygio. Neprireikė net poros valandų, kad į filmą sugultų viskas: žiauri mažosios Džeinės te-

ta, siaubinga vaikystė prie glaudojo, sėkminga guvernantes karjera niūriuose Ročesterių šeimos rūmuose, Džeinės meilė paslaptingam Edvardui Ferfaksui Ročesteriui ir neįvykusios jų vedybos, vienatvė nuošilioje kaimo mokykloje ir finalinis bučinys, kuriuo pagaliau turtinga tapusi Džeinė apdovanoja aklą savo mylimajį. Pasakodamas šią istorią Fukunaga pasitelkia žiūrovų mėgstamus gotikinio trilerio elementus – daug tamsos ir netikėtas montażines sandūras, epochą perteikia kelios tikslios detalės, pavyzdžiu, žaidimas, kuris vėliau bus pavadinotas badmintonu, ir įspūdingi interjerai bei veikėjų kostiumai. Nors šių dienų režisieriai dažniausiai piktnaudžiauja išraiškingais personažų vidinę būseną perteikiančiais peizažais, begalinę Džeinės vienatvę tiksliai atspindi nykūs rudens ir žiemos Anglijos vaizdai. Tačiau pagrindines filmo mintis vis dėlto išreiškia Džeinės monologai ir dialogai. Daug lėmė ir aktorės pa-sirinkimas. Timo Burtono ekranizuotame kitame britų literatūros še- devre ūgelėjusių Alisą suvaidinusi Mia Wasikowska ir šiakart yra tokia Džeinė Eir, kokia bus priimtina šiuolaikinė paauglė. Wasikowsko Džeinė ryžtingai gina savo teisę į dvasinę nepriklausomybę ir savaišką, nesirengia būti tik mylimo vyro priedėlis, tiki meile ir vyro bei moters lygybe. Ji taip pat nėra lin-kusi pateisinti socialinės nelygybės. Tai, kas Bronte laikais sukėlė skandalą, dabar atrodo savaimė supran-

tama, bet aktorei pavyko perteikti tą jaunos merginos dvasios tvirtybę, kuri ir sužavėjo išleptą aristokratą Ročesterį, suvaidintą kitos kylančios šių dienų kino žvaigždės Michaelo Fassbenderio. Galu įtar-ti, kad Cary Fukunaga įkvėpė gar-susis Jane Campion „Fortepijonas“ – sekimas kartais net pernelyg akiavaidzus, bet šiakart režisieriu pakišo koją perdėtas vaizdų dekoraty-vumas. Filme atkurtas tobulai gražus praeities pasaulis vis dėlto niveliuoja personažų dvejones, kančias ir aistras. Tarsi ant jų uždėtas tobulos kadro kompozicijos, muzikos akordo ar senovinio audinio filtras ne-leistų žiūrovui patirti tikrų jausmų.

Panašų įspūdį palieka ir garsaus dizainerio Tomo Fordo filmas „Vie-nišas vyras“ („A Single Man“, JAV, 2009). Sukurtas pagal 1961 m. pa-rasytą autobiografinį Christopherio Isherwoodo romaną, filmas nuke-lia į 1962-ųjų Kaliforniją ir rodo vie-nū universiteto dėstytojo Džordžo dieną. Nuo pat pirmų kadru filmą gaubia elegiška nuotaika. Džordžas negali susitaikyti su partnerio pra-radimu: Džimas, su kuriuo jie buvo kartu šešiolika metų, žuvo autoka-tastrofoje. Džordžas nebeturė jėgų gyventi čia ir dabar, negali susitaikyti su praradimu, jis vis labiau grimzta į vienatvę ir yra tarsi ištik-tas jausmų paralyžiaus. Jis tarsi ir egzistuoja realiam pasealyje, ir kartu nebéra tame, tad mirtis atrodo vienintelė logiška išeitis.

Džordžas – vienas geriausių Colino Firtho vaidmenų, pelnės aktor-

„Vienišas vyras“

riui Venecijos kino festivalio apdo-vanojimą ir „Oskaro“ nominaciją. Jis kuria kartu ir tragiką, ir auto-ironišką personažą, intelektualą, sugebantį išsaugoti distanciją su sa-vo skausmu, britą Amerikoje, besi-puikuojantį savo atskirumu ir ypa-tingu akcentu, bet kartu ir gyvenimo beprasmybės staiga prisilgtą žmo-gų. Jam nebegali padėti nei išmin-tingoji Čarli (Julianne Moore), skandinanti savo neviltį alkoholyje, nei žavus studentas, staiga instinktyviai suvokęs, kad dėstytojas išgy-vena kažką svarbaus. Bendravimas su jais – tarsi atsisveikinimo ritualo dalis. Džordžas vis labiau arteja prie ribos, už kurios yra laukia Džimas.

Ir vis dėlto Džordžą supantis pa-saulis filme yra itin materialus, pil-nas tobulų daiktų, gražiai apsiren-gusių ir sušukotų žmonių, tiksliai herojaus būsenas perteikiančių spalvų. Suprantu, kad lygtini knyga ir filmą visada nekorekтиška, nes kiekviename galioja savi dėsniai, bet skaitydama „Vienišą vyrą“ negalé-jau atsistebeti, kad jis tarsi para-šytas vakar, o ne prieš kelias dešimtis metų. Fordas prismaigsto filmą nuorodų į išnykusį laiką – auditorijoje rūkantys studentai, a la Jamesas Deanas susišukavęs jaunuolis, Hitchcocko „Psichozės“ plakatas... Režisierius neišvengiamai žadina prisiminimus apie stilingas Doug-laso Sirko melodramas ir, deja, pra-bangius spalvotus moterų žurnalus.

Manau, kad Kristijonas Vildžiūnas nesutiktų, jog šiuolaikinio pa-saulio ligos prasidėjo 9-ajame dešimtmetyje. Šiemet „Sidabrinių gervių“ apdovanojimuose triumfa-več jo filmas „Kai apkabinsiu tave“ (LNK, 3 d. 22.30) rodo kitą takoskyrą – Berlyno sieną. Jos pastatytos išvakarėse į Berlyną susitiki su beveik dvidešimt metų nematyta Dukra (Elžbieta Latėnaitė) atvyksta Tėvas (Andrius Bialobžeskis). Duktė gyvena JAV, studijuoja Vo-kietijoje, tėvas liko sovietų okupu-toje Lietuvoje ir tapo žinomu vaikų rašytoju. Tėvo „kuratoriai“ nori, kad susitikimas vyktų Rytų Berlyne, dukra bijo ten vykti, nes mano, kad bus pagrobtta. Filmas nuo pirmųjų kadru panardina į baimės ir nerimo pritvinkus padalytą mies-tą, bet režisierius rutulioja ir kitas temas – sieną, kurios iškyla žmonių viduje, tėvo kaltės ir dukters mei-lės, inteligento pasirinkimo, totali-tarinio įtarumo ir pan. Jas padeda atskleisti ir spalvingi antrojo plano personažai.

„Kai apkabinsiu tave“ – vienas iš negausių lietuviškų filmų, kurių pa-saulis neapsiriboją Lietuvą. Atvirkščiai: režisierius rodo, kad Lietuva yra senojo žemyno dalis, nors da-bar lietuviškos televizijos iš visų jė-gų bando tai paneigtī.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Naktis priklauso mums“

(LTV, rugsėjo 3 d. 23.15) – tai ne tik Jameso Gray'aus 2007 m. filmo pa-vadinimas, bet ir Niujorko krimina-linės policijos dalinio šūkis. Filmo veiksmas perkels į 9-ojo dešimtmety-čio Niujorką. Jo herojai – du broliai. Bobis yra naktinio klubo, priklausančio rusų mafijai, vadybininkas. Kad kiltų karjeros laiptais, jis priverstas slėpti savo giminystės ryšius, mat jo brolis ir tėvas yra policininkai. Kai įtampa tarp narkotikus platinančios rusų mafijos ir policijos ims didėti, Bobis turės apsispresti, kieno jis pu-seje. Joaquino Phoenixo ir Marko Wahlbergo psichologiskai tiksliai suvaidinta brolių drama filme išky-la iki graikų tragedijos.

Gray'us iš tos kartos, kuri subren-doo po Berlyno sienos žlugimą. Jis prisipažista: „Norėjau sukurti šiuo-laikinę tragediją: Amerika dar nie-kad taip negangrenavo, niekad so-

cialinių klasių ribos nebuvò tokios gilios, kaip dabar. Kada prasidėjo ši liga? Devintajame dešimtmetyje. Ji vadinas šiuolaikinis kapitalizmas.“

Prancūzų kritikai negailėjo geru žodžių filmui po to, kai jis 2007-ai-sais buvo parodytas Kanuose. Šis festivalis mėgsta režisierius, atkre-pę į jį dėmesį dar 2000 m., kai kon-kurse buvo parodyta Gray'aus drama „Jardai“. Sukurti „Naktis priklauso mums“ režisieriu įkvėpė „New York Times“ pamatyta policininko laidotuvių nuotrauka. Devintasis dešimtmetyis Niujorke pasižymėjo 73 pro-centais, palyginti su nacionaliniu vidurkiu, išaugusi nusikalstamu-mu: daug ką lėmė nauji narkotikai ir kaip niekad anksčiau suklesėjės naktinis gyvenimas, ypač rusų pa-mėgtame Braiton Biče, kurį filmo recenzentai pavadino „Mažaja Maskva“. Režisierius sako norėjės atskleisti tą gyvenimo intensyvumo pojūtį. Jam pavyko puikiai perteikti ir miesto atmosferą, nes, kitaip nei dauguma filmų, kurių veiksmas vyksta Niujorke, bet kurie filmuoja mi viisi kai kur, „Naktis priklauso mums“ kurta Bronkse, Manhatane, Brukline, net pačiuose pavojingiausiouose miesto kvartaluose. Prievara-filme tarsi oras persmelkia mie-stą, šeimą, žmones. Filmas – savo iškasas requiem 9-ajam dešimtmetyui.

Rodo TV

Baimės ir miestų labirintuose

Tikiu, kad nesu vienintelis lietu-vis, galintis išgyventi be krepšinio ir be religijos. Nors kiekvienam žingsnje matau Europos krepšinio čempionato emblemas, o lietuvių krepšininkai reklamuoją ir sūrį, ir išmaniusios telefonus, ir kitokius gyvenimo malonumus, nepajautau nė menkiausio noro būti kartu su patriotiškai nusiteikusia minia. Ne-toli namų stovinti parduotuvė skel-bia, kad čia įsikurs sriegalių klubas. Jo reklaminę medžiagą puošiantis sriegaliaus atvaizdas labiau primena Al Kaidos kovotojų, bet, kita ver-tus, tai nestebina – sriegalius ir tero-ristus daug kas sieja, kad ir fanatizmas, agresija ar kraujo troškimas. Suprantu, kad sporto tikslas – subli-muoti tą agresiją, bet juk dažniausiai atsitinka atvirkščiai. Ir pergalę sukelta euforija atrodo tokia pat dirbtinė, kaip ir lietuvių politikų šypsenos.

Naujo televizijos sezono pradžia, švelniai tariant, nyki. Savaigali pa-émęs į rankas vieną populiarų televizijos savaitraštį supratau, kad per-žengiau nesugrįžimo ribą – dauguma televizijos „veidų“ man nesako nieko. Neatpažįstu tų šokančių, dai-nuojančių, save demonstruojančių

Keista, kad televizijos dar rodo filmus, ypač tuos, kurie tarsi iškren-ta iš tobulos jų tuštybės ir pasiten-kinimo savimi rato. Šią savaitę tokių filmų bus keli, tad apie juos trumpai. „Naktis priklauso mums“

R u g s é j o 2 - 1 1

Parodos	UNESCO komisijos galerija	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	Vilniaus universiteto biblioteka	Dailė
Nacionalinė dailės galerija	Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka	Gebėjimu suvaldyti didelius mastelius ir netiketai iš arti parodyti iki skausmo pažistamus dalykus (pvz., interjero detalę, kuri buvo vienoda beveik visoje Sovietų Sąjungoje) visuomet stebina Eglė Ridikaitė. Jos paroda „Ciklas 2008–2009“ atidaryta LDS Panevėžio skyriaus „Galerijoje XX“ (Laisvės a. 7, Panevėžys). Paroda veikia iki rugpjūčio 14 d. Galerija dirba pirmadienį–penktadienį 11–17 val.
Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Paminklai, kurių nėra. Pasivaikščiojimai po Vilniu“ Paroda „Arbit Blatas. Sugržimas į tėvynę“	VDA galeria „Akademija“	Naujas vardas, kurį verta įsidėmėti: Gabrielė Gervickaitė rugpjūčio 5 d. (pirmadienį) 17 val. pristato personalinę parodą „Techno kūnai“ galerijoje „Akademija“ (Pilies g. 44 / Latako g. 2, Vilnius). Tapytoja vaizduoja medicinos „nusavintas“ kūno dalis, kalba apie kūno supratimą, kuris tampa daugiau išoriniu. Paroda veikia tik iki rugpjūčio 10 d. Galerija dirba pirmadienį–šeštadienį 12–18 val.
Vilniaus paveikslų galerija	Pylimo galerija	
Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai nuo 2 d. – Japonijos fondo paroda „Rankdarbiai: tradicijos ir meistriskumas“	VDA ekspozicijų salės „Titanikas“	Evaldas Jansas filmuoja cooltūristes
Taikomosios dailės muziejus	Šv. Jono gatvės galerija	Kas nėra „draugas“ su Evaldu Jansu „Facebooke“, tas gal dar nematė jo trumpų filmukų apie menininkus. „Jansas TV“ – projektas, kur užsiimta pristatyti įdomesnius tarpdisciplininius menininkus. Jansas tai daro nebanaliai: kaip koks varnas išlaukia, kol kameros akies stebimas žmogus praplyša ir iš jo/s išlenda tikri dalykai, nesušuko prisipažinimai. Atsižvirmai ir jaudina, ir kartais labai prajuokina. Filmų peržiūra vyks Jono Meko vizualiųjų menų cente (Gynėjų g. 14, Vilnius) rugpjūčio 10 d. (šeštadienį) 17 val.
Arsenalo g. 3 A Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“	„Prospekto“ fotografijos galerija	
Lietuvos nacionalinis muziejus	Vilniaus rotušė	
Naujasis arsenalas	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus	
Arsenalo g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė Stanislovo Žvirgždo paroda „Lietuviški peizažai“ „Glazūruoti moliniai indai XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje“	Stiklių g. 4	
Senasis arsenalas	Vilniaus rotušė	
Arsenalo g. 3 Lietuvos proistorė	Didžioji g. 31	
Signatarų namai	Didžioji g. 31	
Pilies g. 26 Paroda „Kalbininkui Jonui Jablonskiui – 150“	„Prospekto“ fotografijos galerija	
Kazio Varnelio namai-muziejus	„Prospekto“ fotografijos galerija	
Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Gedimino pr. 43	
Bažnytinio paveldo muziejus	„Prospekto“ fotografijos galerija	
Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Introibo ad altare Dei: Lietuvos krikščioniškųjų konfesijų raštijos paveldas“	Festivalio „In Focus“ paroda „Keturi požiūriai. Aštuoni stabtéléjimai“	
Galerija „Vartai“	Šv. Jono gatvės galerija	
Vilniaus g. 39 Artscape: Prancūzija. Pierre's Labat, Tomas Martišauskas	Šv. Jono g. 11	
„Arkos“ galerija	Monikos Žaltauskaitės-Grašienės paroda „Naujas butas“	
Aušros Vartų g. 7 „XXI a. autoportretas“ Henritas ir Vaclovo Kontrauskų dailės	Lietuvos dailininkų sajungos parodų salė	
	Vokiečių g. 4/2	
BERNARDINŲ BAŽNYČIOS GIEDOJIMO MOKYKLA	Vokiečių g. 4/2	
Kviečia 5–11 metų vaikus ugdyti savo muzikinius gebėjimus, lavinti balsą ir klausą, mokyti giedojimo meno ir muzikos rašto. Mokykloje laukia 4 vaikų chorai pagal amžiaus grupes, vokalo ir solfedžio mokytojai. Galima mokyti groti fortepijonu ir gitara.	Vokiečių g. 4/2	
Mus rasite Bernardinų bažnyčioje, Vilniuje, Maironio g. 10. Teirautis galite tel. 8 68623096 rita@choras.org, http://vaikuchoras.org	Vokiečių g. 4/2	
Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras	Didžioji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2	
Naujarduko g. 10/2 Nuolatinė ekspozicija „Išsigelbėjės Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“ Vaizdo ir garso paroda „Akimirka su Jung Vilne. Iš muziejaus fondų“	Didžioji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2	
Paroda „Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis: Lietuvos žydų šeimų istorijos ir nuotraukos (Centropa)“	Didžioji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2	
Stasio Vainiūno namai	Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4	
A. Goštauto g. 2–41 Lietuvos dailininkų Stasio Vainiūno namams dovanotų paveikslų paroda	Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4	
Vitolio Trušio tapyba	iki 4 d. – paroda „3+3. Jaunas trijų šalių menas“	
Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras	ŠIAULIAI	
Naujarduko g. 10/2 Nuolatinė ekspozicija „Išsigelbėjės Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“ Vaizdo ir garso paroda „Akimirka su Jung Vilne. Iš muziejaus fondų“	Galerija „Laiptai“	
Paroda „Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis: Lietuvos žydų šeimų istorijos ir nuotraukos (Centropa)“	Žemaitės g. 83	
ŠIAULIAI	Fotografijų paroda „Saulės miestas. Rytojus prasidėjo vakar“	
Galerija „Laiptai“	„Galerija XX“	
ŠIAULIAI	Laisvės a. 7	
Galerija „Laiptai“	Eglės Ridikaitės tapybos darbų paroda „Ciklas 2008–2009“	
ŠIAULIAI	Dailės galerija	
Galerija „Laiptai“	K. Bügos g. 31a	
ŠIAULIAI	Viktoro Šociko tapyba	

Kronika

Leidykla „Tyto alba“ surengė sezoninių naujienų vilionę

Rugpjūčio 25 d. popietę leidykla „Tyto alba“ sukvietė kultūringę žiniasklaidą į sostinės viešbutį „Novotel“ susitikti su savo leidyklos rudenės žiemos sezoninių naujienų autoriais.

Teatro kritikė Rūta Oginskaitė atėjo į susitikimą su savo būsimos knygos herojumi, aktoriumi Vladu Bagdonu. „Kodėl atsisirodžiai knyga?“ – rašo R. Oginskaitė. – Kai 2000 metais Bagdonas pelnė Nacionalinę premiją, teatrolė Ramunė Marcinkevičiūtė rašė, kad šitas artistas jau seniai simbolizuoją aukštostas klasės aktorystę. Tai gal pagal Bagdono kūrybą galima rašyti aktorystės vadovėli? Bet ši knyga – joks vadovėlis. Ir net ne kūrybinės biografijos studija. Ne kokios nors sukaktys ją paskatinė, o nostalgija. Artisto ilgesys. Knyga „Jausmų repeticijos. Metai su aktoriumi Vladu Bagdonu“ išeis šiu metų rudenį.

Aktorė Gražina Baikštytė baigia knygą apie režisierius. Maskvos J. Vachtangovo teatro vadovą Rimą Tuminą. Medžiągą šiai knygai ji surinko Maskvoje, besifilmuodama Rusijos kino filmuose. „Žinomą, kad Rimas Tuminas yra mylimas rečiklos ir išpraususios Maskvos teatrinių visuomenės, bet kad jis taip dievina tenykščiai teatro korifėjai, net ir mane malonai stebino... – rašo būsimos knygos autorė. – O svarbiausia – taip dievinamas ir liaupsinamas režisierius nepraranda žmogiškų savybių ir visada išlieka savimi – oriui, ramiu, santūriu džentelmenu. Tad knygoje ir bus sudėti pokalbiai su Rimo Tumino kolegomis, aktoriais, draugais Maskvoje ir Lietuvoje, taip pat paties režisierius mintys apie teatro paskirtį, gyvenimo vertėbes, požiūri į šeimą, moterį.“ Knyga pasirodys 2012 metais.

Dailininkė Nomeda Marčenaitė

Rūta Oginskaitė ir Vladas Bagdonas

pristatė šį spalį pasirodysiančią knygą vaikams „Lélė“, kurią autorė pati įvardino kaip „siaubo literatūrą vaikams“. „Lélė“ – tai istorija apie mažą mergaitę, kuri mamai išvykus dirbtį į Airiją gyvena pas močiutę kaime. Geriausia jos draugė – Lélė. Suradusi ant aukšto porcelianinė lėlės galvą, iš tuščio drobinio maišelio padarė jai kūną; ir nuo tada juodvi kartu tyrinėja aplinkinį pasaulį, kartu sulaukia grįžtant mamos“, – tokia autorės savosios knygos preambulė.

Populiarus muzikologas Viktoras Gerulaitis sukūrė savo trečią knygą „Pavésinėje“ su Richardu Wagneriu. Neišgalvotos muzikos istorijos“, ja pamatymis knygynuoose spalio mėnesį.

Jurgis Ivanauskaitės jubiliejaus proga lapkričio mėnesį išeis knyga „Angelo rūbas“, tekstą jai paraše Julius Sasnauskas ir Ingrida Korsakaitė.

Rita Baltušytė parengė knygą „Akvilė: Neprasyk auksinės žuvelės plauti indų“, skirtą jos dukrai, vienai legendinių mūsų dailės asmenybų Akvilė Zavišaitė (1962–1991), spaudoje ji pasirodys kitų metų pradžioje. Maždaug tuo pat metu leidykla išleis tos pačios autorės autobiografinę knygą „Su kuo valgytas cukrus“, kurioje ji atseikėja duokle

savo tėvo, literatūros klasiko Juozo Baltušio druskos valgymo patirciai.

Jaunas prozininkas Andrius Jakučiūnas pristatė savo naują apskymą knygą „Lalagė“ (išeis ši rudeni). Poetas, vertėjas ir (anot jo paties) daugelio populiarų dainų tekstuose autorius Alfonsas Bukontas viešai pasidžiaugę ką tik knygynuose pasirodžiusia jo poezijos rinktinė „Pirštų antspaudai. Šimtas eilėraščių“.

Žurnalistai Jurga ir Paulius Jurkevičiai apibendrino ir sujungė savo kelionių įspūdžius irgi ši rudeni pasauli išvysiančioje knygoje „Italiija: pojūčiai, stereotipai, mados reportažai“. Žurnalistė, psichologė konsultantė Edita Čekuoličienė bandys paviešinti moterų balzakiškojo amžiaus privalusius knygoje „Flirtas su rudeni: moterų knyga“ (pasirodis kitamet).

Jo Ekselencijos Prezidentas Valdas Adamkus savo antrosios kadencijos potyrius išdėstė antroje savo knygoje „Paskutinė kadencija. Prezidento dienoraščiai“. Kaip ir pirmoji Jo Ekselencijos knyga „Be nutylčiumi“ (2004), si irgi bus paręsta ir išleista leidykloje „Tyto alba“ ir pasirodys knygynuose ši lapkritį.

K. B.

Rež. – R. Bartrinkaitė
11 d. 12 val. – „KATĖS NAMAI“
Rež. – A. Stankevičius

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

3 d. 14 val. – „BLUSYNO PASAKOJIMAI“ (pagal G. Morkūno knygą). Rež. – A. Gluskinas

Koncertai

VILNIUS

S. Vainiūno namai

7 d. 18 val. – LMTA doc. A. Žvirblytė (fortepijonas), V. Zabrodaitė (fleita) ir P. Matuzas (fortepijonas)

KAUNAS

Kauno menininkų namai

7 d. 18 val. – koncertas „Tik apie meilę...“ Solistai M. Dumas (tenoras, Rusija, Prancūzija), G. Apetjanas (fortepijonas, Rusija, Arménija). Dalyvauja A. Novikovas (baritonas, Rusija), M. Saulep (sopranas, Estija). Vakarą veda T. Kuteris (Estija) ir R. Veiverienė

Vakarai

VILNIUS

Vilniaus universiteto biblioteka

7 d. 16 val. – renginys, skirtas Cz. Miłoszo 100 metų jubiliejui paminėti

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Ažuolo regėjimai : istorinis romanas / Lina Dumbliauskaitė. – Vilnius : L. Dumbliauskaitė-Jukoniene, 2011 (Vilnius : Spaudmeta). – 381, [3] p. – ISBN 978-609-408-170-5 (jr.)

Dėdės ir dėdienės ; Nebylas / Juozas Tumas-Vaižgantas. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 191, [1] p. – (Literatūros skaitiniai, ISSN 2029-557X ; 8). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-471-5

Didžiujų geizerių slėnyje : romanas / Laura Walden ; iš vokiečių kalbos vertė Birutė Lipavičienė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Aušra). – 395, [3] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-01-0049-3 (jr.)

Eileraščiai / Henrikas Radauskas. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 287, [1] p. – (Literatūros skaitiniai, ISSN 2029-557X ; 3). – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9955-23-466-1

Europa : [romanas] / Tim Parks ; iš anglų kalbos vertė Gediminas Sadauskas. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 359, [1] p. – (Orientyras, ISSN 2029-7068). – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-23-472-2 (jr.)

Flobero papūga : romanas / Julian Barnes ; iš anglų kalbos vertė Nijolė Chijenienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 269, [1] p. – (Šiuolaikinė proza, ISSN 2029-2570). – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-23-476-0 (jr.)

Gražus : pažink savo veidą : [romanas] / Scott Westerfeld ; iš anglų kalbos vertė Donatas Masiliionis. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 332, [2] p. – Ciklo „Bajurūs, gražus, ypatingi“ knyga. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-01-0068-4 (jr.)

Hamletas : Danijos princas : tragedija / William Shakespeare ; iš anglų kalbos vertė Alfonsas Nyka-Niliūnas. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 204, [1] p. – (Literatūros skaitiniai, ISSN 2029-557X ; 6). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-469-2

Kuprelis : vienos pavasario dienos pasaka / Ignas Šteinius. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 151, [1] p. – (Literatūros skaitiniai, ISSN 2029-557X ; 5). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-468-5

Kvailai miršta : romanas / Mario Puzo ; iš anglų kalbos vertė Indrė Veličkaitė ir Birutė Sabonienė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 612, [1] p. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-01-0044-8 (jr.)

Limby priesaika / Jean-Christophe Grangé ; iš prancūzų kalbos vertė Virginijus Baranauskas. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Vilnius : Logotipas). – 716, [1] p. – (Kriminalinis romanas, ISSN 2029-2597). – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-478-4 (jr.)

Mano geriausios draugės dukra : romanas / Dorothy Koomson ; iš anglų kalbos vertė Ramūnė Vaskelaitė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 429, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-24-915-3 (jr.)

Mažieji dievai : [disko pasaulio romanas] / Terry Pratchett ; iš anglų kalbos vertė Mindaugas Strockis. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 437, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-477-7 (jr.)

Milžino paunksmė : tragika istorijos kronika / Balys Sruoga ; [tekstą parengė Teresė Gužauskiene]. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 149, [1] p. – (Literatūros skaitiniai, ISSN 2029-557X ; 7). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-470-8

Pasaulis pagal Clarksoną / Jeremy Clarkson ; iš anglų kalbos vertė Jurga Brastavičiūtė. – Vilnius : Versus aureus, [2011]– .

T. 2: Ir dar šis tas... – [2011] (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 350, [1] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-34-320-2

Pavojingas protas : [romanas] / Vilnis Normanas. – Vilnius : [Ciklonas], 2010 (Vilnius : Ciklonas). – 188, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-880-71-4

Posmų gervės : eileraščiai / Vacys Reimeris ; [skyrių užsklandų grafika autoriaus]. – [Vilnius] : Žuvėdra, [2011] (Vilnius : Petro ofsetas). – 262, [1] p. : iliustr., portr. + 1 garso diskas (CD). – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9955-669-83-8 (jr.)

Prieš audrą : romanas / Diane Chamberlain ; iš anglų kalbos vertė Regina Šeškuvienė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 436, [2] p. – Tiražas 2400 egz. – ISBN 978-609-01-0045-5 (jr.)

Slėptų sapnų tyrlaukiai : romanas / Lolita Piličiauskaitė-Navickienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, 2011 (Kaunas : Indigo print). – 331, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-475-3

Svetimšalė / Diana Gabaldon. – Vilnius : Alma littera, 2011– . – (jr.)

Kn. 3: Meilės labirintė / iš anglų kalbos vertė Mėta Žukaitė. – 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 588, [2] p. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-609-01-0050-9

Tarp pilkų debesų : romanas / Ruta Sepetys ; iš anglų kalbos vertė Lina Bügjenė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Aušra). – 334, [2] p. – Tiražas 2000 egz. (papild.). – ISBN 978-9955-38-964-4 (jr.)

Tau niekada nebus atleista : romanas / Mary Higgins Clark ; iš anglų kalbos vertė Irena Kupčinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 275, [2] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-01-0061-5 (jr.)

Uždrausta žmona : mano metai, praleisti su Dubajaus šeichu Kalidu : [romanas] / Verena Wermuth ; iš vokiečių kalbos vertė Rūta Grauslytė-Antulienė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 324, [2] p. – Tiražas 2100 egz. – ISBN 978-9955-38-894-4 (jr.)

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
Lietuvos NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

„Džeinė Eir“

Savaitės filmai

Afigena mokytoja **

Užuot persekięje Vilnijos lenkus, lietuvių kalbos policininkai galėtų pasidomėti iš visos žiniasklaidos sklidančiu lietuvišku Jake'o Kasdano filmu „Bad Teacher“ pavadinimu. Jei platiname „Bлага mokytoja“ neatrodavo reklamiškas, jų reikalas, bet juk „tautiškasis“, būkime atviri, pataikaujim tieems, kurių nepasiilgs nė vienas mokytojas. Cameron Diaz suvaidinta Elizabeth iš tikrujų nesukurta būti mokytoja: jai neįdomūs vairai, ji keikiiasi, geria, rūko ir svajoja tik apie tai, kaip ištakėti ir nebedirbtai mokykloje. Tam reikia rasti turtingą ir rimtą vyra. Netrukus toks ir pasirodo mokykloje, bet Elizabeth turi konkurentę – idealią kolegę. Gyvenimo merginai nepraskaidrins ir kūno kultūros mokytojas... Taip pat vaidina Justinas Timberlike'as, Lucy Punch (JAV, 2011). (Vilnius)

Džeinė Eir ***

Su Charlotte's Bronte romanu užaugo ne viena ambicingų ir romantiškų paauglių karta. Našlaitė Džeinę jos beširdė teta atiduoda į prieglaudą, kur kova už būvį greitai pakerta nuolat baudžiamas mergaitės. Smulkutei Džinei užtenka stiprybės išgyventi. Suaugusi ji vyksta dirbtai į aristokratų rūmus guvernantė. Rūmų šeimininkas Ročesteris pamilsta savarankiškai, orią, savo požiūrio neslepiančią merginą. Bet jų meilei iškyla kliūtis – Ročesterio praetis... Naujos filmo ekranizacijos kūrėjas, jaunas amerikiečių režisierius Cary Fukunaga pabandė vienam filme sujungti didelės meilės istoriją, trilerio atmosferą, lytinės ir socialinės lygbybės idėjas bei niūrius, vienatve dvelkiančius Anglijos peizažus. Prie pastaruju idealių dera kylančios žvaigždės Mia Wasikowska, Jamie Bellas, Michaelas Fassbenderis ir, kaip visada, net antrojo plano vaidmenyje įsimenant dama Judie Dench. Tačiau neverta lyginti filmo ir knygos: jis skirtas šiuolaikinėms paauglėms, kurios anksčiau už „Džeinę Eir“ perskaitė populiarias knygas apie jaunu ir gražių vampyrų meilę (D. Britanija, JAV, 2011). (Vilnius)

Egzaminas ***

Stuarto Hazeldine'o drama sukurta pagal Jordi Galceráno Ferrero pjese „Gronholmo metodas“. 2005 m. ji jau buvo ekrанизuota Argentinoje. Aštuoni filmo herojai laiko vieną sunkiausiu savo gyvenime egzaminu, nuo kurio rezultatu priklausys jų ateitis. Būsimi darbdaviai tikrina ne tik kandidatų sugebėjimus funkcionuoti kolektyve, bet ir psichologinį atspurumą, gebėjimą išduoti, prisitaikyti. Vaidina Luke Mably, Adar Beck, Chris Carey, Gemma Chan (D. Britanija, 2009). (Vilnius)

Kauboja ir ateivai ****

1873-ieji, Naujoji Meksika. Pradarės atmintį vyras atsiduria mažame Absoliušeno miestelyje dykumos vidury. Vienintelis Džeiko ryšys su praeitimi – keista jo apyrankė. Atvykėlis netrunka ištitikinti, kad miesto gyventojai nusiteikę nedraugiškai ir draugauti su „svetimais“ nelinkę. Jie akivaizdžiai kažko bijo. Netrukus miesto gyventojams nerima žadins ne tik siaubingas pulkininkas Dolarhaidas, bet ir dar didesnė grėsmė, nes dykumoje nusileidžia kosminis laivas, o ateivai, regis, nesirengia draugauti su žemiečiais. Todėl miestiečiai nustebis sužinoj, kad vienintelis jiems padėti gali jų atstumtas „kitas“. Žaviame Johno Favreau filme pagrindinius vaidmenis sukurė Harrisonas Fordas ir Danielis Craigas (JAV, 2011). (Vilnius)

Mano liūdnā istorija ***

Derekoo Cianfrance filmo herojai Dinas ir Sindi prisimena savo bendro gyvenimo akimirkas. Abu manė, kad atrado tikrą meilę, bet ji staiga ima sprūsti. Naktį pora nusprendžia suteikti sau dar vieną šansą ir išgelbėti santuoką. Filmo premjera įvyko pernykšiame Kanų kino festivalyje, pagrindinius vaidmenis sukurė Ryanas Goslingas ir Michelle Williams (JAV, 2010). (Vilnius)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras – Konstantinas Borkovskis

Publicistiką – Laima Kreivytė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

2–8 d. – Zoologijos sodo prižiūrėtojas (JAV) – 11.30, 14, 16.30, 19, 21.30
Laris Kraunas (JAV) – 12.15, 14.25, 16.45, 19.20, 21.50
2, 5–8 d. – Laimingasis Lukas (Argentina, Prancūzija) – 16, 18.20, 20.50; 3, 4 d. – 13.15, 16, 18.20, 20.50
2–4 d. – Mikė Pūkuotukas (JAV) – 12.30, 14.45
6 d. – Bangų medžiototoja (JAV) – 17.45
8 d. – Vidurnaktis Paryžiuje (Ispanija, JAV) – 20.30

2, 6–8 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 15, 17, 19, 21.10; 3, 4 d. – 13, 15, 17, 19, 21.10; 5 d. – 15, 17, 21.10

2–8 d. – Smurfai (Belgija, JAV) – 11, 13.15, 15.30, 18, 20.15
2–8 d. – Smurfai (3D, Belgija, JAV) – 12, 14.40, 17.30

Ratai 2 (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 18.45
Ratai 2 (3D, JAV) – 11.45, 14.45, 17.45

2, 5–8 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) – 15.40, 18.40, 21.30; 3, 4 d. – 12.40, 15.40, 18.40, 21.30

2–5, 7 d. – Kvalia, beprotiška meilė (JAV) – 15, 17.45, 20.30; 6 d. – 15 val.

2–8 d. – Kauboja ir ateivai (JAV) – 17.30

Pagirios Tailande (JAV) – 20.15
Konanas Barbras (3D, JAV) – 20.45

3, 4 d. – Konanas Barbras (JAV) – 12.15

2–8 d. – Galutinis tikslas 5 (JAV) – 15.15

Galutinis tikslas 5 (3D, JAV) – 20.30

Beždžionių planetos sukilimas (JAV) – 21.15

2–8 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 14, 16.30,

18.30, 20.30; 3, 4 d. – 11.30, 14, 16.30,

18.30, 20.30

2–4 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) – 15.45, 18.15, 20.45; 5–8 d. – 10.45, 13.15,

15.45, 18.15, 20.45

8 d. – Vidurnaktis Paryžiuje (Ispanija, JAV) – 19.20

2, 5–8 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 14, 16.30,

18.30, 20.30; 3, 4 d. – 11.30, 14, 16.30,

18.30, 20.30

2–4 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) – 15.45, 18.15, 20.45; 5–8 d. – 10.45, 13.15,

15.45, 18.15, 20.45

2–8 d. – Smurfai (3D, Belgija, JAV) – 10.30,

13.15, 16, 18.45

3, 4 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 16.45,

19.15, 21.15, 23.30; 4–8 d. – 16.45, 19.15,

21.15

2–8 d. – Ratai 2 (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.45,

19 val.

3, 4 d. – Ratai 2 (JAV) – 12.15

2, 3 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) –

14.45, 20.15, 23 val.; 4–8 d. – 14.45, 20.15

2–8 d. – Galutinis tikslas 5 (3D, JAV) – 21.45

Konanas Barbras (3D, JAV) – 21.30

2–5, 7 d. – Kvalia, beprotiška meilė (JAV) –

17.30

2–8 d. – Smurfai (3D, Belgija, JAV) – 10.30,

13.15, 16, 18.45

3, 4 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 16.45,

19.15, 21.15, 23.30; 4–8 d. – 16.45, 19.15,

21.15

2–8 d. – Ratai 2 (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.45,

19 val.

3, 4 d. – Ratai 2 (JAV) – 12.15

2, 3 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) –

14.45, 20.15, 23 val.; 4–8 d. – 14.45, 20.15

2–8 d. – Galutinis tikslas 5 (3D, JAV) – 21.45

Konanas Barbras (3D, JAV) – 21.30

2–5, 7 d. – Kvalia, beprotiška meilė (JAV) –

17.30

2–8 d. – Smurfai (3D, Belgija, JAV) – 10.30,

13.15, 16, 18.45

3, 4 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 16.45,

19.15, 21.15, 23.30; 4–8 d. – 16.45, 19.15,

21.15

2–8 d. – Ratai 2 (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.45,

19 val.

3, 4 d. – Ratai 2 (JAV) – 12.15

2, 3 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) –

14.45, 20.15, 23 val.; 4–8 d. – 14.45, 20.15

2–8 d. – Galutinis tikslas 5 (3D, JAV) – 21.45

Konanas Barbras (3D, JAV) – 21.30

2–5, 7 d. – Kvalia, beprotiška meilė (JAV) –

17.30

2–8 d. – Smurfai (3D, Belgija, JAV) – 10.30,

13.15, 16, 18.45

3, 4 d. – Afigena mokytoja (JAV) – 16.45,

19.15, 21.15, 23.30; 4–8 d. – 16.45, 19.15,

21.15

2–8 d. – Ratai 2 (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.45,

19 val.

3, 4 d. – Ratai 2 (JAV) – 12.15

2, 3 d. – Džeinė Eir (D. Britanija, JAV) –

14.45, 20.15, 23 val.; 4–8 d. – 14.45, 20.15

2–8 d. – Galutinis tikslas 5 (3D, JAV) – 21.45

Konanas Barbras (3D, JAV) – 21.30

2–5, 7 d. – Kvalia, beprotiška meilė (JAV) –

17.30

2–8 d. – Smurfai (3D, Belgija, JAV) – 10.30,

</